

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEL FOGLALKOZÓK ÉS
ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA.

SZERKESZTŐ:

BEDŐ ALBERT,

FŐERDŐTANÁCSOS.

FŐMUNKATÁRS:

DIVALD ADOLF

TIZENKILENCZEDIK ÉVFOLYAM

I—XII. FÜZET.

1880.

MEGJELENIK MINDEN HÓNAPBAN.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti-Egyesületnek nem tagjai, 8 frt. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 150 frtot alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítvány kamat beküldése mellett ára 3 frt. Rendes tagoknak a 8 frt évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Könyvtáraknak százalék nem adatik, valamint egyes füzetek sem adatnak el.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTARA.

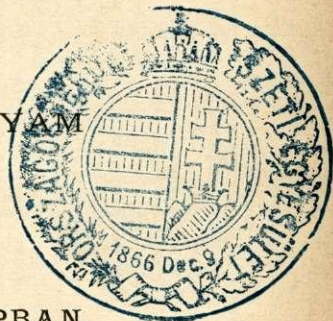
ÁK. 578

tételsz.

Csop. V

BUDAPESTEN, 1880.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMNYOMDÁBÓL.

Az „Erd. Lapok“ 1880. évfolyamának tartalma.

Lap.

Wagner Károly †	1
Az erdőtörvény végrehajtásának kérdéséhez. Irta: Bedő Albert	11
A talaj vegyszerkezetének befolyása a szelid gesztenye (<i>Castanea vesca</i> . Gerert) tenyészetére. Irta: Téglás Gábor reáltan. tanár	23
Az erdei és fekete fenyő ültetése kosarakban, futóhomok-területen. Irta: Kallina Károly, m. k. erdőmester	31
A „három új átlaló“-ról s még egy negyedikről. Irta: Nagy Gyula erdőszámvivő	38
A községi erdők kezeléséről. Irta: Fogassy Gyula, sen. uradalmi körerdész .	44
Adatok a cserszömörécéről. Közli: Illés Nándor erdőfelügyelő	51
Kolozsvár város erdészetéről	53
Egyesületi közlemények. (Az Országos Erdészeti-Egyesület 1880. évi januárhó 25-én, áprilho 5-én, júniushó 13-án, szeptemberhó 19-én és decemberhó 15-én tartott választmányi üléseinek és a szeptemberhó 19., 20., 21. és 22-én Mehádián tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyvei	55 és 114, 264, 447, 744, 807
Vidéki levelek. Irták: Maderspach Viktor és Sz . . . . . urak	60
Közgazdasági értekezletre kitűzött erdészeti kérdések	64
Vadászati tárcza. Ritka medveharcs. (A medve természetrajzához.) Közli: Matuskovits Béla. Máramarosi vadászatok. Közli: PISO Cornél S., m. kir. erdőgyakornok. Kéthelyi lőjegyzék. Közli: Kiefert, főerdész. Vadászati tudósítás. Közli: Véssey Ferencz, k. al-felügyelő .	68, 756, 944
A fapiaczról. Közli: Bedő Albert	75, 150, 215, 305, 382, 463, 530, 607 668, 758, 861, 946
Különfélék. A húsevő növényeknek nem jó a hús. Franciaország és Európa más államainak erdőterületéről. Halálozások	79—81
Szakkönyvek. A földadókataszter. A magyar lexicon	81
Előfizetési felhívás az „Erd. Lapok“ 1880. évi, vagy tizenkilencedik évfolyamára .	82
Az Orsz. Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések	84, 155, 229, 318, 397, 470, 540, 613, 691, 788, 874,
Észleletek az erdőknek a hóolvadásra gyakorolt befolyása felett. Irta: Fekete Lajos, erdőakadémiai tanár	89
A zsindegyép czélszerűségéről. Irta: Rowland Vilmos, főerdőmester	99
A szentgáli közbirtokosság erdészeti viszonyai. Irta: Kabina János	103
Mit mondanak mások az erdőtörvény ügyében	120
A bölény tenyészetéről. Közli: Székely Mihály	127
Vidéki levelek. Irták: Illés Nándor, Figura József, urad. v. és PISO Cornél S. urak	137
Különfélék. A magyar gazdatisztek és erdészek segély- és nyugdíj-egylete. Erdei magvakkal tett csiráztatási kísérletek. Egy szokatlan vendég töme-	

ges előfordulása Déva erdeiben. A fehér egér rut falánksága. Változások az erdészeti szolgálat körében	151—154
Adományok a Wagner Károly emlékére tett alapítványra	154, 227, 313 300, 467, 534, 610, 689, 784, 872, 956,
Szerkesztői üzenetek	156, 230, 958,
Bükkös erdeinkről, kiváltképen a melyeknek fatermése alig, vagy éppen nem értékesíthető. Irta: Illés Nándor, erdőfelügyelő	161
A lúczfenyő erdők kezeléséről. Irta: Podhradsky András, főerdész 170, 249	
A földmívelési ministerium teendői az erdőtvény végrehajtásá ügyében. Irta: Bedő Albert	182
Lék és cserőcze. Irta: Kabiná János, kataszteri erdőbecslési felügyelő	188
Mi okozhatja a fagyok alkalmával a növénysejtek halálát? Közli: Sztokosza Géza, okleveles erdész	193
Néhány szó a harkályok érdekében. Közli: Rózsay Rezső, m. kir. erdőrendező	200, 672
Vidéki levelek. Irták: Fuchs János, Weiss Ferencz, erdőfogalmazó és Jó János urak	205
Az 1879-diki udvari vadászatok eredménye a gödöllői erdőkben. Közli: Kallina Károly, m. k. erdőmester	214
Nyilvános köszönet	219
Különfélék. A vadászati és fegyveradó leszállítása. Az államerdészet szolgálati ügyének szervezése tárgyában. Magyar általános iparegylet. Birói ítélet a rigók veszedelmére. A világ legmagasabb figyelő állomása. A sertelevelű czirok. Új faraktár Kolozsvártr. Néhány erdei fa csirázásához megkívántató meleg. Az Eucalyptus tenyésztése. Mihigan mult évi erdőtermelése. Szappanpép	220—226
Kérelem	226
Tudósítás az Orsz. Erdészeti-Egyesület t. tagjaihoz	226, 312, 863
A kincstári erdészet és bányászat külön igazgatásának kérdéséhez	234
A Karst-hegység erdészeti viszonyairól. Irta: Székely Mihály	235
A bajor erdészeti tanügyről. Irta: Kovács Géza, m. k. erdész	269, 359
Az erdei fák kilehelési képessége s befolyása az évi esőzésre. Közli: Téglás Gábor	279
A faczipőkészítés Franciaországban. Közli: Bedő Albert	283
Mit mondanak mások a magyar államerdészetéről	285
Vidéki levelek. Irták: Dietz Sándor, erdőakadémiai tanársegéd, Illés Nándor és Marczalvölgyi urak	289
Könyvismertetés. Klein Ödön, erdőrendezőtől	297
A légköri villamosság befolyása a növény táplálkozására. Közli: F.	304
Különfélék. Különféle fanemek vízelnyelő képessége. A porhanyóság befolyása a talaj nedvességére. A viaszpálma (Copernicia cerifera). Növénycompass. Pápaszemes kigyót mutató növény. Pályázati eredmény	308—310
Az államvagyon ügybeosztása a m. kir. pénzügyministeriumban	311

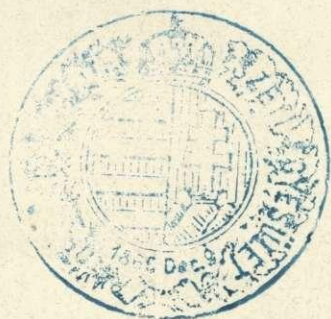
Erdészeti teendőinkről. Bedő Alberttől	311
A vörösfenyő-törzsek görbeségének oka. Irta: Fekete Lajos, erdőakadémiai tanár	337
Nagybánya égalj-viszonyai az 1879-ik évben. Közli: Mikó Béla, m. kir. vegyelemző	348
Az államerdők 1880. évi költségvetése	354
Fiatal erdészeink figyelmébe. Irta: Bedő Albert	370
Vidéki levelek. Irták: Fuchs János, Jó János, Kracszenits Imre és Garlathy Oskár	372
A rigók birói elítélésének kérdéséhez. Közli: Rózsa Rezső, m. k. erdőrendező	378
Kérelem szaktársainkhoz. Közli: Illés Nándor, Eszterházy hercegi felügyelő	384
Különfélék. A Ravenna melletti fenyves. Erdősítési jutalmak. Díjazás erdőőrök szakoktatásáért. Az eberswaldi erdőakadémia	386—387
Egyesületi közlemények	388, 899, 907
Az egyesület közgyűlésén tárgyalandó kérdésekről. Közli: S. Gy.	388
Figyelmeztetés az Országos Erdészeti-Egyesület t. tagjaihoz	389
Szakirodalom. Közli: Téglás Gábor	390
Pályázat az ujon szervezendő m. k. erdőfelügyelői és alerdőfelügyelői állomásokra	398
Törzsközbözési képleteink pontosságáról elméleti szempontból. Irta: Belházy Emil, m. k. erdőrendező. (Rajzokkal)	401, 478
Az erdei és fekete fenyő (pinus sylvestris et austriaca) elterjedése és a befásítási ügy Somogy megyében. Irta: Tóthi Szabó Sándor	415
Gazdag csertartalmu ákáczfák. Közli: Molitor Ágost, kataszteri erdőbecselési felügyelő	423
Vadászati bérlet. Irta: S. Gy.	425
A nálunk is honosítani kívánt külföldi fenyőfajok átteleléséről. Közli: Albrecht Ferencz, m. k. erdőgyakornok	433
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület közgazdasági értekezletére kitézött erdészeti kérdésekhez. Irták: Fekete Lajos, erdőakad. tanár és Ruttner Antal	437, 509
Vidéki levelek. Irták: Szerémi és Vlkolinszky Jenő urak	454
Északamerika erdőségei. Közli: Téglás Gábor	459
Különfélék. A magyar tudományos akadémia. A levelek kilehelő képessége. Cibetpettymegvadászat Oroszországban. Algier erdőterületei. Pisztrangtenyésztés Csehországban. Változások az erdészeti szolgálat körében. Halálozások	464—467
Az erdőtörvény f. évi július 1-től kezdve életbe lépett	473
Érdeklődjunk a növénytan és az erdészeti kísérletek ügye iránt! Közli: Sztokosza Géza	502
Külföldi fák tenyészeti észlelete hazánkban! Közli: Fekete Lajos, erdőakadémiai tanár	518

Vidéki levelek. Irták : Ziegelhoffer Mihály, pagonyerdész; Geisinger József, erdőgondnok; Figura József és Tóthi Szabó Sándor urak	520
Szabályzat a m. k. közalapítványi erdőtisztek és erdőőrök egyenruhájára nézve	528
Különfélék. Az erdészeti államvizsga-bizottság elnöke. Változások az erdészeti szolgálat körében. Névváltoztatás. Fautalvány az ó-testamentum idejében. Díjnelküli hirdetések gazdák számára	532—533
Felhívás az 1880. évi államerdészeti államvizsgák tárgyában	534
A bükkfa bútortelcekről. Irta : Rút Antal, főerdőmester	545
A bégavölgyi ligeterdők kocsános tölgyeinek növekvés-menete. Irta : Gelinek Tivadar, m. k. erdőrendező. (Rajzzal)	560
Az erdei vetéskertek megmivelése. Közli : Viky Antal	585
A kőrísa sinlésének kérdéséhez. Közli : Fuchs János	596
Vidéki levél. Irta : Illés Nándor	598
Az Országos Erdészeti Egyesület 1880. évi rendes közgyűlésének tárgysorozata és napirendje	601
A famunkákon alkalmazandó díszítésekről. Közli : Székely Mihály	603
Különfélék. Az államerdők kezelése. Az erdőtörvény országgyűlési tárgyalásának szövege. A Wagner alapítvány. Változások az erdészeti szolgálat körében	609—610
A magyar tölgy. Ismerteti : Sentei Adolf, aligazgató	617
Erdők átalakításával összekötött felújítási- és mezőgazdasági műveletek. Irta : Fürster Péter, urad. erdőmester	627, 801
A légszáraz-fa tömeg- és súlyvesztessége. Közli : Solymos Gyula, erdőfelügyelő	636
Haszonfa becsülésénél követett eljárás kocsányos tölgyállásban. Irta : Jávorszky Albert, h. erdész	644
Az eperfa (Morus). Közli : Figura József, uradalmi erdész	648
Hartig Tivadar †. Közli : Sz. G.	654
Vidéki levelek. Irták : Geisinger József, erdőgondnok. Ziegelhofer Mihály, győri püspöki uradalmi erdész	656
A vízfogók tartósságához. Közli : Mester József, alerdőfelügyelő	662
Elmélkedések a vadászati idény első napján. Közli : Nyulasi Farkas	664
Felhívás. Közli : Scheint Adolf, m. k. aligazgató és közgyűlési ügyvezető	667
Különfélék. A selmeczi m. kir. bányászati és erdészeti akadémián. Andrássy Gyula gr. mint erdőgazda. A Wagner-alapítvány. Az erdőtörvény országgyűlési tárgyalása. Magyarosodunk! Változások az erdészeti szolgálat körében. Halálozás. Az erdészeti államvizsgák és erdőőri szakvizsgák	675—676
Meghívó választmányi ülésre	676
Erdészeti rendeletek tára	677, 770, 865, 953
Emlékbeszéd Wagner Károly fölött. Irta és az Országos Erdészeti Egyesület 1880. évi rendes közgyűlésén előadta : Illés Nándor, k. erdőfelügyelő	697
Tisza Lajos egyleti elnök megnyitó beszéde az egyesület f. évi rendes közgyűlésén	713

Titkári jelentés az egyesület 1880. évi rendes közgyűlésén	717
Az erdőbecsléstanra pályázó művek bírálata	727
Újabb adatok a cserhántás köréből. Közli: R o x e r Vilmos, katasteri erdő- becslési felügyelő	735
Két elismerés egy napon	737
Észleletek a kocsános tölgy, a juharfa és közönséges kóris évgyűrűinek havi növekvéséről. Közli: G e i s i n g e r József, m. k. erdész	740
Az Országos Erdészeti-Egyesület folyó évi közgyűléséről	745
Felhívás	763
Hirdetmény, a folyó 1880-ik évben tartandó „erdészeti államvizsga“ tárgyában .	764
Hirdetmény, a folyó 1880. évben tartandó erdőőri szakvizsgák ügyében . . .	764
K ü l ö n f é l é k. A telített vasuti talpfa tartósságáról. China erdeiről. A mammut fenyő. Halálozás. Magyarosodunk. Változás az erdészeti szolgá- lat körében	765—767
Francia szakkönyvek jegyzéke	767
Az erdészeti házi iparról. Irta: R ó n a i Antal, m. kir. főerdőmester .	793, 884
A tölgycsererdő kérdésének tisztázásához. Közli: K r a s c s e n i t s Imre, káp- talani főerdész	842
Az 1880. évi erdészeti államvizsgák	846
A folyó évi erdőőri szakvizsgák	848
K ü l ö n f é l é k. Hagen Ottó porosz királyi országos főerdőmester meghalt. Páris évi szükséglete tüzelőanyagban. Rosz hír Máramarosból. Halálozás .	864
Előfizetési felhívás az „Erdészeti Lapok“ 1881. évi vagy huszadik évfolyamára	877
A bükkfa-butorléczek kérdéséhez. Irta: Illés Nándor, m. k. erdőfelügyelő .	880
Újabb adatok a csertartalmu ausztráliai akáczokról. Közli: M o l i t o r Ágost .	904
Az Orsz. Erdészeti-Egyesület 1880. évi költségvetése	911
A szörénymegyei bükkerdők haszonvétele és átváltoztatása. Irta: B a l á z s Pál, h. erdőmester	912
Az erdőgégek akadályozásának eszközei. Irták: F ü r e d y Ede, m. kir. főer- dész és H a j ó s Gyula, m. kir. al-erdőfelügyelő	918
A szikes-talaj műveléséről és fatenyészetéről. Irta: H ó m a n Bálint, tisztartó és egyleti választmányi tag	925
Vidék levélek. Közlik: M a t u s k o v i t s Béla, k. erdőgondnok és P i s ó Cornél S., m. k. erdőgyakornok urak	929
A idei erdőőri szakvizsgák eredménye	938
A folyó évi erdőőri szakvizsgák	940
Elhalt erdészek özvegyeinek adott egyleti segély. Közli: B e d ő Albert . . .	949
K ü l ö n f é l é k. Az állami erdészet 1881. évi költségvetése. Az 1880. év egyik nevezetes emléke. A kabola-polyánai vadász. Oroszországban napi- renden lévő kérdés. Halálozás	951—953

Wagner Károly

M. k. főerdőtanácsos, a pécsi egyetemen az erdészeti osztályának főnöke
és az erdészeti egyesület első alelnöke.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

K Ö Z L Ö N Y E.

Kiadó :

Az Országos Erdészeti-Egyesület.

Szerkesztő :

Bedő Albert.

Megjelenik minden hónapban.

Tizenkilencedik évfolyam. I. füzet.

1880. Januárhó.

Előfizetési díj egy évre 8 frt Az Országos Erdészeti-Egyesület azon alapító tagjai, kik legalább 150 frt alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is a 8 frt évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Oly alapító tagok, kik 150 frtnál kevesebbet alapítottak 3 frt kedvezményi árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapesten, Lipótváros, Hold-utca, 21. szám, II. emelet.

A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltenek.

Wagner Károly.

Született 1830. október 8. Meghalt 1879. december 21.

Elszomorító és mélyen fájdalmas közlemény az, melylyel lapunk jelen évfolyamát megnyitjuk. A mily váratlanul jött, éppen oly lesújtó erdészeti szakunk minden hívére.

Amaz alig hihetőnek látszó, de valóságával könnyekre indító tudat, hogy Wagner Károlyt férfikorának delén, a munkás emberi élet kora határánál s működésének még fokozódó lépcsőin elveszítettük, minden magyar erdész szívét keserű bánattal és gyászszal tölti el.

Leirhatlanul nagy a mi veszteségünk. Szomorú volt a mi karácsonyunk 1879-ben, és bizonyára vigasz nélküli a mi újévünk is; mert kidőlt közülünk a hazafiságban előljáró, ítéletben elfogulatlan, tanácsban böles és tudományban gazdag vezér!

Az „Erdészeti Lapok“ homlokán teljes 18 éven át állott a **Wagner Károly** név, melynek hordozója e lapoknak egyszersmind egyik alapítója is volt. Hosszu idő ez az emberi életben, és mégis mi, a kik ismertük, a kik vele dolgoztunk, s bizonyára azok is, kik e lapoknak régi és meghitt barátjai, sajgó szívvel érezzük most, még hosszú időn át s egész életünkben is, hogy mily korán veszítők el azt, kinek munkássága és tanácsa, az emberi élet természetes határait feltéve, szakunknak még sok éven át lehetett volna hasznára.

Munkás életének, hazafias érzéssel lángoló nemes szívének s erdészeti szakunkért buzgó lelkének legfényesebb emlékét képezi: e lapok megalapítása körül kifejtett tevékenysége.

Legyen áldott érette emléke! És mig élni fog Magyarország földén hazáját szerető s annak javát szolgáló erdész, tisztelje a „**Wagner Károly**“ nevet, mert ő volt közülünk az első, ki szakunk tudományának a toll üdvös utját az „Erdészeti Lapok“-ban megnyitotta!

Nem most és nem e közleményben lehet helye **Wagner** életét oly méltóan leírni, a mint ő ezt megérdemli. Mi most csak a veszteség s fájdalom tolmácsai kívánunk lenni, tudva, hogy t. olvasóink a kegyelet igaz érzésével adóznak velünk ama férfiu sirjánál, ki életében velünk egy ügyet szolgált.

A kiadott gyászjelentések a következők.

Az Országos Erdészeti Egyesület mély fájdalommal jelenti első alelnökének

Wagner Károly,

m. k. főerdőtanácsos és a pénzügyministerium erdészeti osztálya főnökének, folyó évi decemberhó 21-én reggeli 1 órakor élete 50-ik évében történt gyászos halálát.

A hazai erdőgazdaság és a közügyek fáradhatlan szolgálatában állott oly munkás férfit veszítünk, kinek áldásos működését örökre hálával és tisztelettel fogják a magyar erdészet körében említeni!

Budapesten, 1879. december 21-én.

Béke hamvaira!

Özvegy Wagner Zsófia, Wagner Bernát gyermekeivel és Buttykay Sándorné megtört szívvel jelenti a forrón szeretett, feledhetlen és legjobb férjnek, fivérnek és nagybátyának

Wagner Károly,

m. kir. főerdőtanácsosnak, a pénzügyministerium erdészeti osztálya főnökének és az Országos Erdészeti-Egyesület első alelnökének,

élete 50-ik és boldog házassága 21-ik évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után, folyó évi december 22-én reggeli 1 órakor rövid betegségben történt gyászos halálát.

A kedves halott hiült tetemei f. évi deczember 23-án délután 3 órakor fognak lakásán, Budavár, Szentháromságtér 87. sz. a. ünnepélyesen beszenteltetni és a vízivárosi sírkertben lévő saját sírboltba örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent miseáldozatok folyóhó 29-én délelőtt 9 órakor a budavári helyőrségi templomban fognak az egek urának bemutatatni.

Budapesten, 1879. deczemberhó 21-én.

Aldott legyen emléke és béke hamvaival!

A m. k. pénzügyministerium erdészeti osztálya a fájdalom legmélyebb érzésével jelenti szeretve tisztelt főnökének

Wagner Károly,

m. kir. főerdőtanácsosnak és az Országos Erdészeti-Egyesület első alelnökének,

munkás élete 50-ik évében f. évi deczember 21-én reggeli 1 órakor rövid betegség után történt gyászos halálát.

A boldogult hiült tetemei f. é. deczemberhó 23-án délután 3 órakor fognak lakásán, (Budavár, Szentháromságtér 87. sz.) ünnepélyesen beszenteltetni és a vízivárosi sírkertben lévő saját sírboltba örök nyugalomra tétetni.

Az engesztelő szent miseáldozatok f. hó 29-én délelőtt 9 órakor fognak a budavári helyőrségi templomban az egek urának bemutatatni.

Budapesten, 1879. deczember 21-én.

Béke hamvaira!

Koszorukat küldöttek.

Az Országos Erdészeti Egyesület halhatatlan emlékü alelnökének.

A m. kir. pénzügyministerium erdészeti osztálya szeretve tisztelt főnökének.

A pénzügyministerium kataszteri osztálya a jó barát és kiváló tisztársnak.

A selmeczbányai m. kir. bányászati és erdészeti akadémia tanárai, Wagner Károly, k. főerdőtanácsosnak.

A beszteczbányai m. k. jószágigazgatóság tisztikara, Wagner Károly, pénzügyministeri főerdőtanácsosnak.

A legönzettelebb szakembernek, az ungvári m. kir. főerdőhivatal.

Erdélyi kincstári erdőtisztek Kolozsvárról.

A feledhetlen szaktársnak, a m. kir. közalapítványi tisztikar.

Kegyelete jeléül, a budapesti katasteri igazgatóság.

A bánya- és erdészeti tisztikar tákaréktársulat, szeretve tisztelt elnökének.

A legjobb barátnak. Bikkal Nándor.

Feledhetlen barátjának. Scheint Adolf.

A feledhetetlen hű barátnak. Bedő Albert.

Egy szalagtalan természetes koszorú, felírás nélkül.

Az önzetlen jó hazafinak. B. és B.

A feledhetlen Wagner bácsinak, a hálás Margitka.

Rózsabimbó és ibolya kis-koszorut Bedő Béla.

Életében a természet ölet, a föld kebelét diszító erdőket szolgálta, s ezért halála után a föld legszebb virágai bő mértékben is jöttek, az ő életökhöz hasonlóan jótékony és szelid életü férfi koporsójára!

Wagner Károly atyja Máramarosban, Sugatagon kir. alerdész volt, s ő valószínűen már ez időben nyert hivatást az erdészethez; gymnasiumi tanulmányait Szatmárt szerezte, az 1850—1855. években pedig a selmeczi bánya- és erdőakadémián az erdészetet és bányászatot végezte; 1856-ban tett erdészeti államvizsgát, 1857-ben lett k. erdőgyakornok és később még ugyanez évben dobrocsi erdész; 1858-ban kelt egybe Watternau Zsófia kisasszonynyal, kivel a legboldogabb és példásabb házasságban élt; 1859-ben az erdőakadémiához Selmeczre segédtanárrá neveztetett ki önálló tantárgyakkal, 1864-ben hivatalból a nagybányai főerdészti és erdőrendezői állomásra lépett át, honnan 1866-ban az ujon megnyitott keszthelyi gazdasági tanintézethez vitétt erdészeti tanárnak, s ugyanez év decz. 9-én választatott az Országos Erdészeti Egyesület másod alelnökének; 1867-ben a selmeczi erdőakadémiához hivatott vezető erdészeti tanárnak, és ugyanekkor erdőtanácsos lett; 1871-ben a pénzügyministerium erdészeti osztályába főerdőtanácsossá neveztetett ki, hol

1873. január 1-től kezdve haláláig az osztályfőnöki állomást helyettesítette és 1876-tól kezdve egyszersmind a folyamatban lévő földadós szabályozás erdészeti ügyeit is az országot hálára kötelező alapos munkálattal vezette; 1876. év decz. 17-től kezdve pedig az Országos Erdészeti Egyesület első alelnöke volt.

Annak, ki őt közelebbről nem ismerhette, e sorok írója az igazsághoz hiven még azt mondja, hogy az ő bő tudományával vas szorgalom, a legpéldásabb igazságszeretet s az államérdek elfogulatlan hű szolgálata egyesültek, hogy az államerdők gondozása érdekében kifejtett működésével nemcsak előljárói teljes bizalmát, de a szakbeli vezetése alá rendelt összes erdészeti tisztviselői kar buzgón támogató munkásságát, tiszteletét és szeretetét is bírta, s hogy óhajításainak egyike volt, az Országos Erdészeti-Egyesületet is oly nagynak és erősnek tudni, hogy az a magyar nemzet életével egyenlő örök időn át a magyar erdészetnek biztos központját képezze.

Az elhunyt betegsége összesen 6 napot tartott, s az orvosi diagnosis és a halotti látlelet szerint is gégegyulladás (Oedema glottidis, Stimmritzen-Oedem) jelezte.

A betegség december 15-én gyenge torokfájással kezdődött, de a mely oly csekély fokúnak volt ismerhető, hogy az nap délután várbeli lakásából még Pestre átment karácsoni ajándékot vásárolni; december 16-án pedig

még hivatalának teendőit végezte. A kezelő orvos, ki december 17-én lett a beteghez hiva, minden veszélyen kivülinek tartotta a betegséget egész decz. 19-én délig, mely idő után azonban a baj oly hevenyen fejlődött ki, hogy ugyanaaz nap este 7 órakor a gégen műtétet kellett tenni, s e percztől kezdve többé nem beszélt, csak felírta azt, mit mondani kívánt, lélekzetét egy ezüstcsőn át vette, s ugyanezen este 11 órakor már a halotti széntséget is felvette, 21-én reggeli 1 órakor pedig megszünt élni azon nemes lélek, mely szakunk körébe soha el nem évülő érdemeket szerzett.

Mi jól tudjuk azt, hogy *Wagner* emléke minden magyar erdész szívében fog élni, de azért, hogy személye és működése iránti tiszteletünknek és elismerésünknek maradandóbb kifejezést is adjunk, s azért, hogy emlékének külsőleg is látható megörökítése által szakbéli utódainknak hathatósabb példát szolgáltatassunk, s őket azért Magyarország erdészeti ügyének annál buzgóbb, hivebb és kitartóbb szolgálatára serkentsük: azon indítványt teszszük, hogy önkéntes és tetszés szerinti összeggel való hozzájárulások útján létesítsessék az Országos Erdészeti Egyesületnél, *Wagner Károly* emlékére barátai és tisztelői által tett oly alapítvány, melynek célja legyen, hogy évenkénti kamataiból oly erdőtisztek segélyre szorult özvegyeinek vagy árváinak, kiknek férjök vagy atyjuk az első belépéstől kezdve állandóan és 5 éven át az Országos Erdészeti Egyesület tagja volt, évenként segély adassék.

Az aláírást e czélra már ez alkalommal megnyitjuk, s részünkről az alapítványhoz 100 frttal járulunk.

A temetés deczember 23-án délután 3 órakor történt a háztól, mely alkalommal az egyházi szertartást Ráth prépost végezte fényes segédlettel, és az elhunyt nagyszámu tisztelőinek jelenléte mellett.

A temetésen a fővárosban és ennek közelében lakó erdőtiszteken kivül, az ország különböző vidékeiről, a 15 foknyi hideg daczára is bejött következő szak-társak voltak jelen: Scholcz R., beszteczebányai jószágigazgató; Illés Nándor, erdőfelügyelő Kőszegről; Scheint A., m. kir. aligazgató Temesvárról; Ruttner Antal, m. kir. főerdőmester Ungvárról; Alman András, m. k. erdőmester és Weisz Ferencz, erdőfogalmazó Beszteczebányáról. Az erdőakadémia hallgatói szintén egy hat tagból álló küldöttség által voltak képviselve.

Táviratok és részvétiratok nagy számmal érkeztek az özvegyhez, s ezek között egyike volt az elsőnek, egyesületünk elnöke Tisza Lajos ó excja, kit hivatalos teendői ez időben Szegedhez kötöttek.

A sirnál, a lelkészi besztertelés után, e sorok írója intézett a tőlünk korán elköltözötthöz bucsuzót, a hű barátok és erdészeti szakunk nevében.

A budai várórségi templomban decz. 29-én d. e. 10 órakor Ráth prépost által tartott szent miseáldo-

zatoknál a rokonok, Budapesten lakó hű barátai és tisztelői vettek részt.

Az Országos Erdészeti Egyesület, mint az „Erdészeti Lapok“ kiadója, az egyesület tagjainak és e lapok olvasóinak kedves emlékül kívánta boldogult első alelnökének arcképét megküldeni, s azt a jelen füzethez csatolva teljesíti is. Ez arcképet hazánk egyik kitűnő művésze egy 1871-ben felvett fénykép után készítette, s azt részünkről örömmel jelezhetjük olyannak, mint a mely elvesztett barátunk vonásait és arckifejezésének jellegét egész a legutóbbi időig hiven mutatja.

És most, dicsőült vezér, jó barát! Lelked nyerje az ég legszentebb jutalmát, s kegyelet és tisztelet őrizték poraid nyugalmát; szellemed pedig legyen mindig velünk, hogy a tiédhez hasonló lehessen életünk, hogy a hazafiság, becsület és igazság szent ihletével s szakunk tudományának alapos ismeretével szolgáljuk a hazát és az erdészetet, melynek te is szenteléd életed!

Budapest, 1880. januárhó 18.

Bedő Albert.

Az erdőtörvény végrehajtásának kérdéséhez.

Lapunk mult évi XI. füzetében ismertettük a m. k. földmivelési ministerium költségvetésének azon részét, mely az erdőtörvény végrehajtására vonatkozik.

E költségvetés két részből áll, egyik a központi szolgálat, másik a külső vagy vidéki szolgálat költségét mutatja. Előbbire az 1880. évre 4700 frt, utóbbira 60.000 frt lett előirányozva. Az első kimutatja a szervezendő személyzet létszáma mellett, az állomás szerinti illetményt is, a második általános keretében mutatja a létszámot és általánypénzen felvéve egy összegben a kerületi erdőfelügyelőségek összes költségeit; ebből lévén fedezendő azon 100 arany pályadíj is, melyet a földmivelési minister az erdőtörvény magyarázatához szükséges utasítás megírására kitűzött.

Az alkotmányos kormányzat tizenhárom évi működése után először van az, hogy a területének egynegyed részén erdőt mivelő, s a talaj termőképességét tekintve, még nagyobb részben erdőmivelésre utalt Magyarország költségvetésében az erdészeti közigazgatási céljaira költséget irányoznak elő. Most jött el az idő tehát, azon szervezet alapját megvetni, mely az elveiben és rendelkezéseiben üdvös új erdőtörvény keretében mozogva, a magyar erdőgazdaság culturalis fejlődésének, közigazdasági és sok tekintetben helyi jövedelmezőségének is bölcsőjét képezendi.

Felette fontos azonban az alap szervezete, melyen erdőgazdaságunk további fejlődésének épülni kell, mert

legnagyobb részben attól függ Magyarország erdészetének jövője, s ezért azt, a mi az alapnak jobbá tételére szolgálhat, kötelesek vagyunk mindannyian elmondani, nekünk pedig, ki a törvény szakbeli alkotásában is tevékenyen résztvettünk, kétszeres kötelességünk.

A ki azt hiszi, vagy talán még tudni is véli, hogy Magyarország erdészetének ügyét, úgy a mint az új erdőtörvény szószerinti értelme s annak elveiben nyilvánuló szelleme megkívánja, egy szál osztálytanácsos és egy szál fogalmazó még 1880-ban is vezethetik, s már az első időben is a multhatlanul szükségessé váló teendőket, úgy a mint ezt az ügy és az ország érdeke megkívánja, elvégezhetik: az óriási tévedésben él! Két ember munkaképessége, bármily erős legyen is az, csekélység azon feladathoz képest, melyek a földmívelési ministerium alakítandó erdészeti osztályára várnak.

Nem lehet itt helye annak, hogy az erdőtörvényből kiszakítva, részletesen elősoroljuk azon teendőket, melyek a ministerium erdészeti osztályát illetendik, de hangsúlyoznunk kell mindenek felett, hogy annak előrelátó és tapintatos működésétől függ az, hogy erdőgazdaságunk bajai és a multban ütött sebei az ország minden vidéken gyökeres orvoslást nyerhessenek, ez osztály oktatásra és jóindulatu felvilágosításra hajlandó buzgóságától függend, a magyar erdőbirtokosoknak vagy erdészeti ügyeik intézőjének hazafiui jó indulattal, akár közvetlen, akár az erdőfelügyelőségek útján, megadni mindazon tanácsokat, melyek az illető vidék erdőgazdaságának természetén alapulnak s annak javára szükségesek. Nem aktákat elintéző egy-két zsoldosra van ott szükség, de elegendő

számu szakférfiakra, kik teljes lelki odaadással s Magyarország jólléteért lángoló szívvvel, az ügyet magát fogják szolgálni, és nem másban, hanem csak abban találnak jutalmat s örömet, ha annak igazán használhattak!

Téved az is, ki azt hiszi, hogy az alakítandó erdészeti osztálynak és általában az erdőfelügyelőknek is csak az lesz feladatuk, hogy az eléjük táruló hibákat javítsák. Nem csupán ennek kell lenni, hanem főleg annak, hogy a hiba elkövetésének vegyék elejét, s akkor tanácsolják a magyar erdőbirtokos közönségnek a jót és hasznost, mikor az még kárt nem szenvedett, vagy haszontalanul nem költekezett. Így például nem nagy hálát érezhetne az erdőtörvény őrei iránt azon magyar erdőbirtokos, a kinek megmondják, hogy a tőle kívánt erdészeti üzemtervnek mit kell tartalmazni, vagy mit kell erdejében, a törvény igényeinek megfelelőleg, tenni; de aziránt aztán, ha megkérdi, nem tudnak, vagy nem fognak helyes tanácsosal szolgálni, hogy az illető erdők adott viszonyaihoz képest, a célhoz vezető több ut között, melyik az, mely legkevesebb költséget igényel.

A ki e soroknak különben eléggé világos értelmét felfogni elég tudással és érzékkal bir, az perczig sem kételkedhetik azon, hogy Magyarország anyagi jóllétének mennyire fontos és biztos emeltyűje lesz a földmivelési ministerium erdészeti osztályára bizva. Az erdőgazdaságnak egyik nagy szerencsétlensége az, hogy a rajta elkövetett hibák éppen úgy, mint az érdekében tett üdvös intézkedések hatása, csak évtizedek után válik bebizonyíthatóvá, vagy számszerint kimutathatóvá, s valamint a legkritkább esetekben lehet és ekkor is csak

hozzávetőleg megmondani, azon számszerű értéket, mely egy vagy más üdvös intézkedésből eredhet, éppen úgy a vakmerőségek sorába tartoznék az is, ha valaki megjelölni akarná azon kárt, mely egy vagy más szükséges adminisztratív intézkedés maga idejében való végrehajtásának elmulasztásából származhatik.

Ki merne tehát még csak hozzávetőleg is szólni arról, hogy milyen lesz Magyarország erdőségeinek állapota 10—20 év múlva, egy elégtelenül, rosszul, vagy éppen hivatalos érzéketlenséggel végrehajtott erdőtörvénynyel, s milyen lehet azok értékesítési viszonya, egy az e téren minden tudnivalót felölelő, megértő és felhasználó, s minden kipuhatalandónak kiderítésére törekvő, de természetesen nem csupán két jó emberből álló, de jól szervezett erdészeti osztálylyal?

Nem szeretünk külföldi példákra hivatkozni, mert ez nálunk csak akkor talál viszhangra, ha a kormányt kell ütni, minden más alkalommal pedig az a felelet reá, „azok a viszonyok nem olyanak mint a miéink,“ pedig legtöbbször az ekként beszélő „azokat a viszonyokat“ éppen nem ismeri; hanem hát azért még is ide írjuk, hogy Magyarország erdőségeiben még nem oly régen egy porosz királyi főerdőmester utazott, és pedig nem turista kedvből, hanem valóságos szaktanulmányozásból. Vajjon kinek javára történik ez utazás, mert az erdészeknek köztudomás szerint nincs saját erdejök, s vajjon ki és mi lehet ez utazások hasznélvezője és értelmi szerzője? Nem nehéz eltalálni, hogy Németország előre látó erdőgazdasági ügyvitele; pedig ám onnan még csak nem is exportálnak Magyarországra fát!

Nálunk semmi, vagy hallatlan rossz kezelésben részesülnek a községi erdők, s kevés kivétellel, általában véve az ország erdőségeinek legnagyobb része, sőt maga az állami erdők kezelése sem olyan, mint a minő lehetne és a milyennek lenni kellene; az új erdőtörvény különben teljesen helyes intézkedése alapján pedig, a mezőgazdasági művelésre állandóan alkalmas talajon lévő erdők meg egészen irthatók, és rövid idő alatt teljesen kiirtva lesznek, és mégis, oh bocsánat a tévedésnek, sajnálnak 85 ezer forintot egy oly általánosan szükségesnek tartott institutio költségére, mely az országnak s elemeiben magának a földbirtokos osztálynak, milliókat van hivatva megvédeni, szerezni és megtartani!

A ki azt nem hiszi, hogy nálunk is azon kell lenni, hogy az erdőtörvény üdvös hatása minél kiterjedtebb mértékben érvényesüljön: az szerezzen más helyről tájékozást, nézze meg, hogy mit költ Ausztria-, mit Német- és Franciaország az erdőkre, s hogy mily óriás lépésekkel halad az európai fapiaczkok szükségleteinek fedezésére egyedül is képes Oroszország erdőgazdaságának javításában, hogy Franciaország csupán terméketlen területek beerdősítésére évenként egy millió franknál többet költ, s hogy Poroszország a magán kézen lévő rossz erdők megvásárlására, minden terhes pénzviszonyai mellett is, a múlt pénzügyi évre 1.050.000 márkát irányzott elő, vagy ha ez sem kell, beszéljen Csehország vagy a külföld bármely államférfiával, erdőbirtokos főúrával, vagy közigazdasági ügyekben jártas emberével, s az meg fogja hallani és tudni, hogy mit kell tenni egy ország erdőgazdasága érdekében.

Az erdők minden ország földbirtokának azon állandón jövedelmező tartaléktőkéjét képezik, mely országos vagy elemi szerencsétlenségek idején biztos segély nyújtására van hivatva; a mely állam pedig e tőkét eléggé nem védelmezi vagy veszélyezteti: az saját nemzetének sirját ássa!

A földmívelési ministerium erdészeti osztályának feladata lesz, az erdészet műszaki és közgazdasági ügyének azon országos vezetését vinni, mely mindenütt a kormány feladatához tartozik, így például az egyes vidékeken lévő erdők különféle helyi és értékesítési viszonyaihoz alkalmazandó erdőmívelési, használati és faipari intézmények megtelepítésére szolgáló tanulmányok; igen kiváló mértékben pedig a magyar faanyagok bel- és külkereskedelmét illető nagyszámu kérdéseknek felettébb szükséges tanulmányozását teljesíteni; továbbá az erdőstatistika vitele, melynek országos erdőstatistikának kellene lenni, ha tudni akarjuk azt, hogy mivel birunk, milyen az, mennyit használtunk abból fel, s mennyit adtunk a felhasznált helyére; de ha valamely szűk látókörű felfogásból kifolyólag ezt megszorítanak is, a törvény 17. §-a alá foglalt erdők statistikáját már mulhatlanul kell vinni és feldolgozni, ennek pedig erdészeti műszaki részét s az abból vonható tapasztalatok és következtetések levezetését, csak erdészeti szakember dolgozhatja ki.

Lesz azonban még egy másik feladata is a földmívelési ministerium erdészeti osztályának, s ez a horvát-szlavonországi államerdők törvényszerű felügyelete.

Minthogy pedig Horvát-Szlavonországban a magyar államnak nem lesz olyan kerületi felügyelője mint Magyarországon, ennél fogva a felügyeletet a központi osztály kell, hogy gyakorolja, és pedig azt hisszük, hogy a határ-örvidéki kérdés rendezése után ott az államnak megmaradó és kerekszámban legalább 600.000 holdra terjedő értékes erdőknek állami felügyelete és gazdaságának ellenőrzése nem szenved kétséget akkor, midőn a pénzügyministerium által kezelt magyarországi államerdők gazdaságának ellenőrzését jónak látta a törvényhozás a földmivelési miniszterre bízni, és pedig annyival inkább nem, mert a katonai végvidék erdeit, bár a pénzügyministerium vezetése alatt egy katonai főparancsnokság kezeli, átruházott ministeri hatáskörben.

A miket itt elősorolánk, alig fogja valaki az erdő-törvény egyik vagy másik §-ából kiolvasni, de azért ám még is szeretnők azt a bátor férfit látni, ki igényt tart nemzetgazdasági ismeretekre, s merné nekünk azt állítani, hogy mindez a törvény alapján s annak szellemében nem teljesítendő, vagy nem szükséges.

De szolgálhatunk még a törvényben részletesen előírt teendőkkel is, ilyenek a felülvizsgálandó gazdasági tervek; a műszaki részökben is legtöbbször bonyodalmas usztatási és tutajozási kérdések, s a 100 meg 100 ezer holdakra terjedő kopár területek erdősítésének ügyei.

A ki életében egy erdőnek helyesen elkészített gazdasági tervét látta, az tudni fogja, hogy mit tehet egy ilyen terv felülvizsgálata, ha azt lelkiismeretes kivánják teljesíteni, s nemcsak úgy, hogy az akta száma elintézve legyen. Már pedig, ha oda találma ez a dolog

fajlani, hogy ez a vizsgálat csak felületesen vagy esetleg subjectiv felfogásokkal teljesíttetnék, akkor mi mondjuk, hogy jobb lett volna, ha az erdőtörvény erre nem születik!

És még, a mi szintén nem alárendelt jelentőségű, a törvény 16. §-ában foglalt községi adókedvezmény megnyerhetése végett, a magán erdőbirtokosok részéről beterveztendő gazdasági tervek vizsgálata is, melyek a törvény életbe léptetése után azonnal és hitünk szerint nagy számmal fognak beadatni, mert egy erdőbirtokos sem lesz oly együgyű, hogy százakkal és ezerekkel több községi pótdót fizessen erdeje után akkor, mikor törvény szerint kevesebb terheli, vagy talán bekövetkezzék itt is az, hogy nyuljék az elintézés burocratikus hosszú sorra, no ezt a mindennap tiszta pénzvesztésébe kerülő késedelmet megköszöni, az erdejéből különben is kevés hasznot kapó legtöbb erdőbirtokos.

Semmi esetre sem szabad egyet még említetlenül hagynunk, s ez az, hogy a törvény megalkotásakor, valahányszor annak előleges vagy későbbi országgyűlési tárgyalása történt, mindig hangsúlyozva lett, hogy a végrehajtásra szükséges költségek lehető legkevesebbet tegyenek, s hogy ehhez képest lett a költségvetésbe is felvett 14 erdőfelügyelőség tervezve, oly feltétellel, hogy egy számban és képességben erős központi osztály, kellő munka megosztással segítse ki a kisebb számu felügyelőket s illetve a nagyobb területekhez, egy felügyelőségnek átlag majdnem 1 millió hold erdeje lesz, megkívántató fokozottabb munkásságra azokat gyakori és erélyes ellenőrzéssel serkentsé s ennek utján majd a ministerium is

folytonosan azon helyzetben legyen, hogy határozatait minden kérdésben, a mint ezt az erdőgazdaság természete mulhatlanul feltételezi, a tényleges helyi viszonyok ismeretéből kifolyó alapossággal intézhesse.

A fennebb elősoroltak azok, melyek a földmivelési ministerium alakulandó erdészeti osztályának teendőit tartalmazzák, és kérjük már most azt, a ki higadtan itélni tud, hogy megfelelhet-e annak 2 szál ember és megfelelhet-e még 1880-ban is, éppen akkor, midőn sürgősen szükséges az, hogy a törvény végrehajtásához nélkülözhetlen szám os utasítás, melyeknek némelyike a legtömörebb szerkesztés mellett is vaskos füzeteket fog képezni, mielőbb kiadassék, s midőn eddig épen nem létezett, de a gyakorlati gazdaság igen sok és fontos teendőire hivatott állami hivataloknak szervezése válik szükségessé.

Mi ugy vagyunk meggyőződve, hogy az erdőtörvény olyan végrehajtásához, a milyent az ország érdeke mulhatlanul megkíván, a földmivelési ministeriumban nem két hivatalnok, hanem legalább is 5—6 érett tapasztalatu és kiválóbb képzettségü szakférfi szükséges, a kik, a mint mondani szokták, igazán legények legyenek a gáton, ha hivatásukat egyenként és összesen betölteni kívánják.

És most menjünk át még a dolog anyagi részére. Magyarország erdőségének tökéértékét kerekszámban 500 millió forintra tehetni, az erdőtörvény végrehajtásához szükséges költség, a mint ez annak idején a kormány részéről is kijelentve lett, 85.000 frttal fedezhető (ez összegnek az erdőkárok utáni birságokból igen nevezetes

része visszatérül az államnak), és kérjük már most, hogy mily arányban áll ezen administrationális költség a nagyjelentőségű tőkevagyonhoz képest? — hát olyan arányban, hogy teszi annak nem is egy egész, sőt nem is egy tized, hanem éppen 0.017 mond tizenhétézredrész százalékát, no, ha a magyar államnak minden hasonló fontosságú administrációja ennyibe kerül vagy ennyire fog szállíttatni, akkor bizonyára nem lehet kérdés az államháztartás pénzügyi egyensúlyának helyreállítása.

Miről lehet már most szó, ha a földmivelési ministerium erdészeti osztályába csupán két bátor férfit alkalmaznak. A mint mondani szokták: megtakarítanak a fennebbi összegből 6—8 ezer forintot. No ez ugyan szomorú megtakarítás a papiroson, hanem hát nem nagy köszönötre, de súlyos elítélésre kötelezi Magyarországot az, ki neki e pazarló megtakarítást megszerzi.

Meg kell még említenünk, hogy a költségvetés tárgyalásánál a pénzügyi bizottságban az is kifejezést nyert, hogy az erdőtörvény központi végrehajtását a pénzügyministerium erdészeti osztályában lévő szakférfiak teljesíthetnék. Mi semmit sem kételkedünk azon, hogy e nézet a legjobb szándékon alapszik, azonban téves, mert a pénzügyministerium erdészeti osztálya mostani szervezetében az államerdők gazdasági ügyeivel a legteljesebb mértékben el van foglalva s ezért a neki tulajdonított feladatot nem teljesíthetné.

A mi az erdőfelügyelőségek számára ez évre felvett 60.000 frtnyi átalányt illeti, azt figyelemmel arra, hogy a kinevezések májushó előtt aligha teljesíthetők lesznek, elégségesnek tartjuk.

Mi az ország érdekében kérjük az országgyűlést s a képviselőház t. pénzügyi bizottságát, hogy az alkotott jó erdőtörvényt a végrehajtásához szükséges megfelelő pénzösszeg megtagadása által ne tegye rosszá, mert ha egy ujon beállítandó intézménynél az alap tévesen lesz lerakva, az összes rákövetkező építés is hibás leend, — inkább semmi se történjék mintsem oly szervezet állíttassék be, mely az egész törvény compromittálására vezet, mert ekkor legalább meg maradhat a különben kidobott pénz és nem szaporodik azon törvények száma, melyek csak azért nem jók, mert nem hajtják ugy végre a mint kell.

Az erdőtörvény mikép eszközlendő végrehajtásának programját a feunnebbieken adtuk elő, azoknál most bővebb részletekbe bocsátkozni e cikk határán túlterjedő lenne. E program beváltására kell törekedni a ministerium osztályának, s ítéletének helyességétől függend: a teendők nemét, sorát és idejét s a végrehajtás legmegfelelőbb módját, a kitüzött nagy czél elérésére segítő legalkalmasabb beosztással megválasztani. Két jó emberből álló osztály azonban egyáltalában még ez évben sem felelhet meg a feladatnak, mert már ez évben is van a rendes administratio mellett tetemesen sok előkészítő munka, melynél az is vesztéség, ha ez évről elmarad, mert Magyarországon sem a mező, sem az erdőgazdasági viszonyok javítására nincs vesztetni való idő! Avagy nem elég jó leczkék még az elpusztult tölgyesek és a Bismark-féle favám!

Nálunk sokat szeretnek beszélni az ország anyagi ügyeinek javításáról, azt is mondják, hogy már a törvényhozás tagjai is megsokallották volna azon mostoha támogatást melyben eddig a földművelőnek nevezett Magyar-

ország földmivelését részesítették, de így szokott ez lenni nálunk, mikor valaki elég bátor egy hibát constatálni, annak akad secundansa elég, akár 100; hanem ha valami jó és hasznos dologra kell pénz, akkor meg annak kiáltanak „Éljent“, ki elég bátor, a jó ügyre a legkevesebb költséget ajánlani. Félő, hogy az erdőtörvény végrehajtásával is így lesz, és ez annál lehetségesebb, mert téves feltevésből indulva ki, maga a ministerium kér a központi kezeléshez oly kevés erőt, a melylyel azt még csak megkísérteni is előrelátható időpazarlás.

Az előadottak alapján s mert talán szerénytelenség hibája nélkül igényt is tarthatunk arra, hogy a fennforgó ügyet egész teljességében ismerjük, nem tehetünk egyebet, mint a legmelegebben kérni a t. pénzügyi bizottságot, és illetve a törvényhozást, hogy a t. földmivelési minister urat utasítsa az erdőtörvény végrehajtási szervezetének oly mérvű beállítására, mint a milyent a megoldandó feladat természete és a tényleges szükségesség igényel, s hogy ehhez képest ne fogadja el a földmivelési ministerium erdészeti osztályának a költségvetésben ajánlott szervezetét, mert az, ugy a mint tervezve van, a reá váró kérdés megoldására még ez évben is teljesen képtelen lesz s minthogy a külső erdőfelügyelőségeknek is a központi osztály kell hogy mozgató lelkét és vezetőjét képezze s minthogy ezen hivatást két ember, ha még a legkiválóbb tehetség és munkaképességgel birna sem töltheti be, így, ha oly központi osztály nem létesül, minő szükséges, még a külső felügyelőségek munkálkodásának sikere is teljesen kétségessé válik. De ha már csakugyan akarják az erdőtörvénynél is az ugynevezett megtakaritást gyako-

rolni, akkor jobb lesz takarítsák meg azt is, a mit adni akarnak, mert így legalább fennmarad a jövő és nem adnak eszközt és alkalmat arra, hogy egy alapjában és elveiben jó törvény a végrehajtó szervezet helytelensége miatt rosszul végrehajtva hitelét veszítse s ebből folyólag később se mehessen át úgy a nemzet véérébe s földmívelése körében és közgazdasági életében ne lehessen oly üdvös hatása, a mint ezt az ország érdeke megkívánja.

Leirtuk ezeket azért, mert hisszük, hogy használhatnának erdészetünk ügyének, ha pedig ezt nem érnők is el, azt az egyet elérjük bizonyosan, hogy utódaink, ha majd vizsgálják erdőgazdaságunk állapotát s az erdőtörvény végrehajtásának következményeit, legalább látni fogják, hogy szakunk részéről nem lett elmulasztva a maga idején felhasználható figyelmeztetés s ítéletöket majd ennek megfelelően tehetik.

Bedő Albert.

A talaj vegyszerkezetének befolyása a szelid gesztenye (*Castanea vesca*. Gerert) tenyészetére.

A francia pénzügyministerium Fare H. központi főerdőtanácsos javaslatára 1871-ben a nancy-i erdészeti akadémián egy gazdasági tanszéket rendszeresített, s az oda alkalmazott tanárnak (Grandean L.) egyuttal feladatává vált, a gazdasági figyelő állomás vezetése. Mint-hogy Franciaországban a figyeléseket kerületenként eszközlik, az állomás keleti név alatt szerepel a hivatalos jelentésekben, s ily cím alatt is bocsátá ki első évkönyvét

az 1868—1878. közti időszakról, főleg azon czélzattal, hogy a világtárlat látogatói előtt bemutassák az erdészeti chemia és növényélettan terén kifejtett tudományos tevékenységüket. A nancy-i állomás vezetője 414 lapra terjedő nagy nyolczadrétben igen diszes kiállítással állítja ki jelentését (Annales de la Station agronomique de l'est. Chemie et physiologie appliquees à la sylviculture), melyben a szakembert valóban közelről érdeklő physiologiai vizsgálatok eredményét veszi az olvasó, mely munkálatok becsét csak növeli az a körülmény, hogy nem egyedül Grandeau eszközölte a huzamos időt igénylő kutatásokat, hanem kivüle Fliche P. és Henry Ed. urak is jelentékeny részt vettek a figyelő állomás munkálataiban, s egy-egy specialis kérdést kellő behatósággal vettek keresztül.

Ezen dolgozatok közül első helyen kell bemutatnunk a szelid gesztenye tenyészési viszonyaira s nevezetesen az általa kedvelt talaj vegyszerkezetére vonatkozó tanulmányt, minthogy hazánkat is élénken foglalkoztatja éppen jelenleg e kérdés s e tárgyban első ízben dr. Haynald kalocsai érsek ő excellentiája a kolozsvári „Növénytani Lapok“ (dr. Kanitz Ág. szerk.) hasábjain nyilatkozatra hívta fel az érdeklődőket.

Szerző több ide vonatkozó dissertatiót s különösen Malaquit és Dairoche tanulmányát a talajjavításról (1858.), Rothe C. észleleteit a dolomit-homokon tenyésző *Herniaria glabre*-ről véve kiindulásul, s a pinus pinasterrel is külön kísérleteket tevéen, arra a következtetésre jutott, hogy valahány növény az égvényföldeket (szénsavas mész, magnesia) igényli, ezen alkatrészekben

szegény talajnál bizonyos hányadot képes égvénysókkal (kali) helyettesíteni. Saját következtetések teljes igazolása kedvéért a nancy-i laboratóriumban egy kiválóan kovasavkedvelőnek ismert növényt vetettek újabb vizsgálat alá, melyről Mathieu után (Flore forestière 1858.) az erdészeti körök is ily értelemben nyilatkoztak. Ujabbban Chàlin (Etude sur les terrains qui conviennent à la culture de chataignier 1870. Bulletin de la société botanique) újból szőnyegre hozta ezt a kérdést, s többoldalu vizsgálataiból végre kideríté, hogy a gesztenye életére nézve határozottan káros, ha talajában 3⁰/₀-nál több mésztaláltatik. Grandaunak itt szóban forgó tanulmányából látjuk, hogy a maximum 3⁰/₀-nál ugyan több lehet, mindazonáltal meszes földben sem erdészeti célból, tehát műszerszámfának, sem más gazdasági érdekből, sikerrel gesztenyét tenyészteni nem lehet.

Kísérleti anyagát Nancy közeléből választá ki, hol Theil község határában e század elején az út szélére mintegy 2 kilométer hosszúságban gesztenyesort ültettek. A felhasznált talaj egy nagy szűk tér leszámításával silicátokból áll s az ültetvény a legszebb virulásnak indult, mindjárt eleinte hatalmas, dús lombozatu fákká terebélyesedve. Termésük is a legegészebbnek bizonyult, úgy hogy e szép eredmény látása a szomszéd községbeliek előtt is megkedveltette a gesztenyét, mely ilyenkép lassacskán vidékszerte elterjedt s egész ligeteket, erdőcskéket kezdett alkotni. Egyes fatörzsek 6.45 m. vastagságuakká nőttek ki magukat, minőhöz fogható egyebütt sem igen fordul elő Franciaországban. Valahány helyen silicátokból alakult a földtalaj, mindenütt

hasonló gyorsasággal honosult meg a gesztenye, csak-hogy az üde élettelmes alakok között egyszerre néhány vézna, elcsenevészedett példány lep meg helyenként, mint azt már 1867-ben a kiállításra szerkesztett catalogusban az erdészeti igazgatóság megjegyezte. Főleg egy hely tűnik fel a szemlélő előtt valami 200 méternyi körben, hol majdnem cserjévé satnyult sarjait találjuk az elébb óriás nagyságu alakoknak. Jobban szemügyre véve a fák alját, *Helianthemum vulgare*, *Coronilla varia*, *Eyngium campestre*, *Scabiosa columbaria*, *Cirsium acante*, *Prunella grandiflora*, tehát mézskedvelő növények fogadnak s közöttük csupán egy kovasav kedvelő növény a *Sarothamnus scoparius* vonta meg magát. Már első tekintetre feltűnik továbbá a föld szürkés kinézése, s ha kezünkbe veszünk belőle, apró krétaszilánkokat választhatunk ki, annak jeléül, hogy e beteges, tengődő gesztenyefák meszes talajban élnek. Grandeau nem elégedve meg e külső észleletekkel, vegytani vizsgálat alá vette a földet, s miután azt mintegy 10 centiméter mélyről kiválasztva, elébb jól átrostálta, aztán qualitative és quantitative következőleg ütött ki a vizsgálat.

Viz	3.90,
Éghető anyagok	6.85,
Szénsav	11.17,
Aluminium és vasoxyd	3.80,
Mangan	0.30,
Mész	15.32,
Magnesia	0.20,
Kalium	0.08,

Natron	0.12,
Phosphorsav	0.05,
Oldhatatlan alkatrészek	58.53.

Összesen . 100.32.

Ebből láthatólag a szénsav tartalom kiválóan szembevetendő s. közepén áll ama vidék kietlen és meszes földtalaja között; phosphorsav legcsekélyebb arányban mutatkozik s mert sem a magassági viszonyok, sem a helyi fekvés nem különbözik a kedvezőleg tenyészőkétől: magában a talajban kell a növekvési különbség okát keresnünk. Nagyobb pontosság kedvéért több mérést is eszközöltek, s magasságban, vastagságban, valamint a levelek kiterjedésében és hosszúságában a kovasavas földtalaj előnyösebbnek bizonyult be. Több helyekről vett kísérleti anyagon az eredmény ugyanaz volt, meddigis végre az átvizsgálat kiterjedt a hamu vegyszerkezetére, s itt különösen a levelekben és szárban talált alkatrészek abszolút mennyisége jött figyelembe, s különleges összehasonlításban főleg e két szerv sói részesültek.

Itt megint a mésztalajból vett gesztenyék hamujának aránya meglepő, a min ugyan legkevésbé sem ütközhetünk meg, mert a növények minőleges elemzése a tenyésző talaj alkatrészeit van hivatva épen felderíteni, s más izben tett vizsgálatok tanusítják, hogy a kovasavtalaj növényeinek hamujában 73⁰/₀ silicium ütötte ki magát, míg a kovasavmentes földben alig 2⁰/₀-ot tett ki a helyébe lépett szervesetlen anyag.

A következő táblázatba vesszük a vizsgálatok eredményét:

	kedvezőleg tenyésző gesztenyé- nél	tengődő gesztenyé- nél	az előbbi- hez mért különbség	kedvezőleg tenyésző gesztenyé- nél	tengődő gesztenyé- nél	az előbbi- hez viszo- nyított kü- lönbség
	L e v e l e k b e n			S z á r b a n		
Kovasav . .	5.79	1.46	+4.33	3.08	1.36	+1.74
Phosphorsav .	12.32	12.50	-0.18	4.53	4.27	+0.26
Mész . . .	45.37	74.55	-29.18	73.26	87.30	-14.04
Magnesia . . .	6.63	3.70	+2.93	3.97	2.07	+1.92
Szénsavas kali	21.67	5.76	+15.91	11.05	2.69	+8.96
Szénsavas nat- ron . . .	3.80	0.66	+3.20	0.00	0.28	-0.28
Vasoxyd . .	1.07	0.83	+0.24	2.04	1.27	+0.77
Kénsav . . .	2.97	0.00	+2.97	1.43	0.64	+0.79
Chlor . . .	0.30	0.52	-0.22	.	0.08	-0.08
Hamu aránya	99.98	99.98	.	99.98	99.96	.
átlagban .	4.80	7.80	-3.00	4.74	5.71	-0.97

A phosphorsav és Chlor viszonylagos váltakozása tünik itt legelőször szembe, a szénsavas natron is jelen-
tekeny különbséget árul el, a magnesia és kénsav is meg-
lehetősen eltérőleg van képviselve s meglehetősen fon-
tossággal látszanak birni a gesztenye életműködésére. A
kovasav végre mésztalajból szembetűnőleg csekélyebb
mérven szivatik fel s épen ebben rejlik az ilyenmü
fák vézna tengődése, a mit abból is megítélhetünk, hogy
a szártagrészekben világért sem variál ily nagy mérték-
ben a kovasav.

A vasoxyd különbsége szintén figyelmet érdemlő
körülmény, mert tudvalevőleg a chlorophyl létrejöve-
telében ez játsza a főszerepet. A Bas du Cellier tájon
tenyésző gesztenye leveleiben azonban 23⁰/₀ található
abból, míg az ágakban épen 37⁰/₀-ra emelkedik, s ilye-
ténkép arra a következtetésre utal, hogy a mészkatrész
tűlbősége megakadályozza a vas szabályszerű felhasználását.

Legszembeszökőbb változatokban jelentkeznek egyébként a mész és szénsavas kalium, s mert több kísérlet mindig ugyanazt eredményezte, ki lehet mondani: hogy minél jelentékenyebb mértékben absorbeáltatik a mész, annál lanyhább a kalium felhasználtatása, a mi egyik sarkalatos oka lehet a meszes földbe ültetett gesztenye elsatnyulásának.

És ha a hamu arányát tekintjük is, a levelekben és szárrészekben szembetünik a két talaj növeltjei közt lévő nagy különbség, s látjuk, hogy a meszes talajból vett példány ad többet belőle. Ha pedig azt vesszük szemügyre, miben tér el tehát a tengődő gesztenye a buján tenyészőtől, azt látjuk, hogy leveleinek, valamint törzsének hamuaránya sokkal magasabb s nagyobb arányban (egész 2.09%) tartalmaz száraz anyagokat.

Amellett analytically be van igazolva, hogy a vegyrészek közül egyedül a mész és vasoxyd lépnek fel nagyobb aránnyal a levelek hamujában mint a törzsében, és ép e két alkatrész kivételével minden többi alkatrész a kedvezőleg tenyésző gesztenye hamujában jelentékenyebb mérvben jelentkezik. Szintilyen feltűnő jelenség az is, hogy a phosphorsó a levelekben 1.4% -ot képez, míg a törzsben 6% -ra emelkedik.

Végre szövettanilag is összehasonlító értekező a kétféle gesztenye leveleit, s miután kideríté, hogy a kovasav a levélsejtek szilárdságának fokozására nélkülözhetetlen, a mi oly nagy leveleknél, minők a gesztenyéé, az életműködés rendes folyamatára is következményekkel bír, e tekintetben is igazolva látja azok nézetét, kik kovasavtalajban jövendölnek a gesztenyé-

nek jövőt. Végre a nagyterjedelmű vizsgálatok eredményét következtetéseinkben foglalhatjuk együvé :

1. A gesztenye kovasavkedvelő, vagy jobban mondva, mészkerülő növény.

2. Mindazáltal jelentékeny mérvben veszi fel a meszet, de csak olyan talajban, mely abból felette sokat nem tartalmaz, s így nincs kizárólag kovasavtalajhoz kötve.

3. Ha a talaj túlbőven meszet tartalmaz, ez növeli a hamu arányát a levelekben szintugy, mint a törzsben.

4. Meszes talajból mindig vesz fel egy bizonyos, de mindenesetre nagyobb mennyiséget, mint a mennyivel kovasavtalajban beérné.

5. A mész nagyobb aránya a többi alkatrészek apadását eredményezi.

6. Ez az apadás már a vasnál, de különösen a szén-savas kaliumnál feltűnő, s ebben rejlik valószínűleg az ilyen talajba ültetett gesztenye tengődésének oka is.

7. A szén-savas kalium emez apadása eredményezi a keményítő korlátolt jelentkezését s így a levelek térfogati kicsinyedését s azok sejtjeiben mutatkozó tartalmi és szerkezeti elégtelenséget.

8. Mész- és kovasavföldben tenyésző gesztenyék leveleiben és a törzsében a hamutartalom minőségileg egyező, de quantitative eltérnek egymástól, és pedig a törzs sokkal inkább, mint a levelek.

9. Gyakorlati szempontból fogva fel a dolgot, az előrebocsátottak után épen nem ajánlatos gesztenyét ültetni olyan földbe, mely akár természetszerűleg, akár mesterséges közbevegyülés folytán, jelentékeny mésztartalommal bír.

Téglás Gábor.

Az erdei- és feketefenyő ültetése kosarakban, futóhomok-területen. (*Pin. sylv. et austr.*)

Serkentve azon gyors és meglepő siker által, melyet az Alföld futóhomok területein eszközölt ákácztetések felmutattak: főtörekvésem oda irányult, hogy a gödöllői korona-uradalom területén előforduló, még meg nem kötött, futóhomokos részeket az erdőgazdasági cultura számára lehetőleg megnyerjem.

Azonban évek egész során át a tapasztalat arról győzött meg, hogy az akácczal való ültetés nem mindig vezet a kívánt eredményhez, valamint, hogy a futóhomok-területnek azon részei, melyek a medenczéket — jobban mondva: a völgyeket — képezik, más fanemmel, nem akácczal lévén beültetendők: azon gondolatot érlelték meg bennem, hogy az akác mellett más fanemekre is irányozzam figyelmemet; és pedig azon fanemek felé, melyeknél oly jelenségeket láttam és észleltem, melyek a homokterületek beertésének sikerére nézve, rendkívüli becses és horderővel birhatnak a jövőre nézve.

Mielőtt azonban tulajdonképeni közleményem tárgyát vázolni akarnám, legyen szabad a tények által is igazolt tapasztalatomnak azon kifejezést adni, hogy — tekintve a kezelésem alatt lévő erdőbirtok éghajlati viszonyait és talajának mibenlétét, valamint a területek beertésének módját — az akác mellé, mint egyikét azon fanemnek, melynek hivatása volt — és nagyobb részben lesz is — a most sok helyen oly sivár és kietlen futóhomok-területeket befásítani, az erdei és fekete

fenyőt sorozom; sőt, tekintve bizonyos körülményeket, azt az ákáczt fölé is helyezem.

Mert, hogy azon siker, melyet az ákáczültetésektől várunk, biztosíttassék, elkerülhetlenül szükséges, miszerint:

1. az ültetéshez megkívántató, legkevesebb 2. éves ültőnczök jól megművelt csemetekertekben neveltessenek;

2. a visszametszett csemeték kiültetése lehetőleg jól előkészített talajban eszközöltessék, és

3. hogy az ültőnczök legalább az elültetést követő 2—3 évben, gondosan megkapáltassanak.

Ezenkívül, a dolog pénzbeli oldalát illetőleg, megjegyzendő, hogy egy már keresztül vezetett ákáczültetésnek cat. holdja, 2 m. sor- és ültőncztáv mellett, az első évben szükséges kétszeri megkapáltatást is hozzászámítva, 30—35 kézi napszámot igényel, és hogy 2 éves 1000 darab, faiskolában nevelt, ákáczcsemetének értéke, az ültetés helyéig való szállítási költségekkel együtt, a 2.⁰⁰—2.²⁰ firtot eléri.

A mint ezen röviden összeállított tényekből és számokból is megítélhető, az ákácztértségnél ott, hol ezt köztes kapásnövény-használattal nem köthetni össze — tehát a megművelés költségei el nem kerülhetők készpénzbelileg — ott a pénzkérdés nagyon is előtérbe nyomul, és ily feltétellel szemben a magánbirtokos nehezen vagy éppen nem fogja magát tetemes pénzkiadást követelő, terjedelmes homokterületeinek, ákácztal való befásítására, elhatározni.

Hozzá kívánjuk még ehez azt is tenni, hogy oly vidéken, hol még a mezőgazdasági munkák keresztülvitelére a kellő munkaerő hiánya is érezhető, ott csak-

ugyan az ákác által való befásításról, a jelzett körülmények között, szó sem lehet.

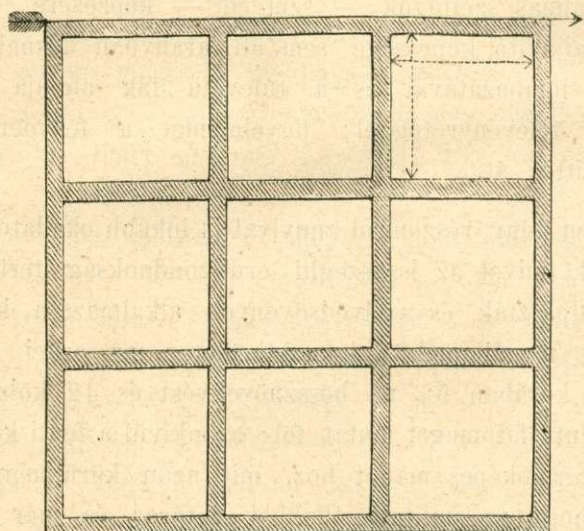
Ezen körülmények, karöltve azon észrevétellel, mely szerint az ákác nem minden viszony közt felel meg mint erdei fa a követelményeknek; továbbá, hogy gyér ágazata s különösen késői lombfakadása miatt is a tavaszi szelek által hullámzásba hozott homoktalajon nem éppen igen alkalmas szélfogók — szélvéd — képzésére, valamint talajjavító képessége sem áll arányban dúsnak nevezhető lombzatával és a tűlevelű fák alomja által képezett televényréteggel: figyelmet a fenyőertések terére vitték át.

Ezen tény részemről annyival is inkább okadatoltnak tűnik föl, mivel az issaszeghi erdőgondnokság területén a szélvédpászták és szélvédsövények alkalmazása következtében megállapodott homokterületen, az erdei fenyő 25 éves korában 5⁶/₆ m. hossznövekvést és 42 köbméter holdankénti fatömeget mutat föl; azonkívül a fenti korban már is termőképes magot hoz, mit azon körülmény bizonyít, hogy az említett állabbal határos és már megállapodott homokterületek, az igen gazdag és gyakori maghullástól érintve, teljesen bevetényültek. Ennek következtében a fenyőcsemetékkal való fölértés megbecsülhetlen előnnyel kínálkoznak mutatkozik, annál is inkább, mint-hogy nem tekintve azon körülményt, hogy a 2 éves iskolázott fenyőcsemetékkal való fölértés holdankint csak 9—12 napszámot igényel és 1000 darab 2 éves fenyőcsemete előállítására csak 1.8—2.0 frtba kerül, az ákácültetésekénél okvetlenül megkívánt talaj-előművelés és a

kiültetett csemetéknek gondos megkapáltatása a fenyőnél egészen nélkülözhető.

A fenyőültetés alkalmazása homoktalajon még azon előnnyel is kecsegtet, hogy ha sikerülne egy, az uralkodó szél irányára való főt tekintettel, épszög alatti hálózattal, a mellékelt ábra szerint,

Nyugat. 1-ső ábra. Kelet.

Mérték: 1 centiméter = 100 méter.

— 1. ábra — mely hálózatnak minden egyes részét fenyőültetés által létrehozott szélfogó képezné, beborítani: akkor ezen hálózat közötti és megállapodott homoknégy-

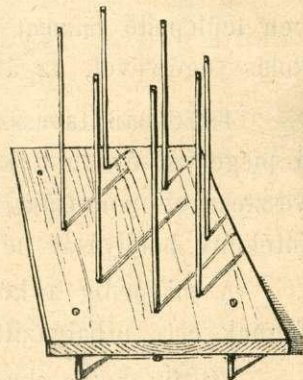
szögeket, melyek 80—100 holdnyi kiterjedéssel is bírhatnának, maguk a szélvédpászták maghullásai által, mit a fentebb jelzett tények igazolnak, természetes uton hozhatók értés alá.

Minthogy azonban a fenyő, mely nem bír úgy mint az ákácz dús oldalgökerzettel, nincs a szélfuvástól annyira megvédve: azon voltam, hogy ezen első védelmet mesterséges uton nyujtsam a fenyőültönczőknek az által, hogy a csemetéket a kiültetés után azonnal egy sokoldalú hasábalakuan fonott kosárral, mely azonban a szükséges légjáratot nem akadályozta, vétettem körül, s ez eszköz alkalmazása által a kitüzött célt el is értem.

Helyén lévőknek találok és t. szaktársaim óhajának vélek eleget tenni, midőn ezen kosaraknak a sziget-monostori futóhomok területen lévő alkalmazásáról, adataimat a nyilvánosság elé hozom.

A mellékelt két ábra szerint már 2 év előtt a sziget-monostori kor. urad. erdőbirtokon nyert fűzfavesszőkből, téli időben 12—15 éves fiuk által 30 cm. magas és 20 cm. átmérővel bíró kosarakat készíttettem oly formán, mint az a mellékelt két ábrából (2. ábra: a fonótalp; 3. ábra: a kosárral körülvett ültöncz.) kivehető.

2-ábra, a fonótalp.

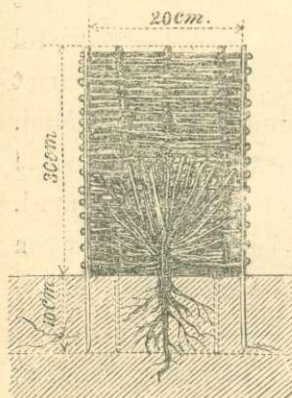

Ezen kosarakkal aztán, a már előre elkészített és

és megművelt helyen az ültetés megtörténvén, az ültőnczöt úgy vettem körül, hogy a kosár czövekei, melyek körülbelül 10 cm. hosszú véggel bírtak, a fenyőcsemetét lehetőleg központosan kerítsék.

3-ik ábra, a kosárral körül-

1877-ben alkalmaztam legelő-
szőr ezen kosárültetést.

3-ik ábra, a kosárral körül-
vett ültőncz.

Azóta egyetlen egy kosár sem lett a szélről aláfúva, sem pedig a szél által mozgásba hozott homok által elborítva, és még most is, az ertést követő 3-ik évben, a kosarak teljesen használható állapotban vannak. A mi pedig magukat a csemetéket illeti, mondhatom, hogy a kosár őket úgy a julius-, mint augusztusban uralkodó nagy hőségétől, valamint a szél által való aláfuvás- és homok általi elborítástól nemcsak megvédte, hanem még azon megbecsülhetetlen előnyben részesíté, hogy a kosárban és ennek környékén nagyobb mérvben leülepedő harmat a csemetét, a kosár általi beárnyékolás segítségével, az ártalmas kiégéstől megvédte.

1878-ban tavasszal eszközölt felszámításom szerint, a megelőző évben a kosárban kiültetett csemeték 18⁰/₀ veszteséget mutattak föl, míg azok, melyek a kosarak jótékony befolyását nélkülözték 42⁰/₀-ot.

A mi pedig a költséget illeti, a következő számok fognak erre utbaigazitással szolgálni:

1000 darab kosárnak előállítási költsége, anyag nélkül . . . . . 50 frt.

1000 darab ültőncz, kiásására és ültető-
vassal való kiültetésére, 5.5 napszámot 0.50 frttal
számítva, kerül . . . . . 2.75 frt.

1000 darab fenyőültőncz értéke, a szállítási
költséggel együtt . . . . . 2.50 „

Összesen 55.25 frt.

Habár ezen utóbbi értési mód költségei, tekintve az
ültetőnczök számát, az általában előfordulni szokott értési
kiadásokkal nem is állanak arányban, mégis azon körülményt
tartva szemelött, hogy: ezen kosárültetés csak is a védpászták
beültetésére szánt fenyőcsemetéknél alkalmaztatik, és az ily
módon létrehozott véd- és egyuttali vetőpászták által
jövőben, a pászták között lévő és megkötött nagyobb futóhomokos
területek, a kihulló fenyőmag által, természetes uton
beerdősíthetők; ez magában egy oly értékes költségkár-
pótlás, hogy a mi homoktengerünk hullámai között fáradhatatlanul
küzdő erdőtenyésztőinket arra buzdíthatná, hogy ezen itt
megbeszélte kosárültetéssel kísérletet tegyenek.

Hogy a futóhomok-terület befásítására az erdei vagy
fekete fenyő közül melyik alkalmasabb, erre nézve szintén
nem fogom elmulasztani, adataimat a nyilvánosság elé
hozni.

Gödöllő, 1879. évi október hóban.

Kallina Károly,
m. k. erdőmester.

A „három új átlaló“-ról s még egy negyedikről.

Az „Erdészeti Lapok“ folyó évi X. füzetében közölték, és a XII. füzetben az első bírálaton is átment „diósgyőri átlaló“-im érdekében kénytelen vagyok még egyetmást elmondani én is, habár maga az említett bírálat sem akarja „tagadni a levezetett képletek elméleti helyességét,“ sőt azt is megengedi, hogy „annak gyakorlati alkalmazása helyes eredményekre vezet“, s beismeri, hogy „a tett kísérletek nem szolgáltatottak ugyan kielégítő eredményeket, de ez nem lehet irányadó, minthogy azok csak papíron csekély számú és kiterjedésű szabálytalan idomokon“ végeztettek, s így tehát nem nagy okom lenne, a találmány gyakorlati jelentősége iránt egyelőre kételkedni.

A bírálat ugyanis oly irányt vett, melynek mielőbb utját kell állanom, hogy sok fölösleges vitának elejét vegyem ez által. Ki kell ugyanis jelentenem, hogy én azon föltevésből indultam ki, midőn az új átlalók elméletét bemutattam, hogy a szaktudomány mai állása és az annak rendelkezésére álló segédeszközök mellett kénytelenek vagyunk a fák kerületét úgy a mint jön, egyremásra, kivétel nélkül körnek s keresztmetszeteket körlapnak tekinteni, valahányszor azoknak felmérése kerül szóba.

Tagadjuk meg ezt és dobjuk el azon feltevés helyességét, hogy általán véve mégis csak a körhöz áll legislegközelebb minden szabályos mér-

tani alakok között a fák kerülete, és hogy ezen általán véve kárral nem járható feltevés által roppant nagy gyakorlati előnyök lehet elérni a famértan s ezzel együtt az egész erdőszet körében; én egy perczig sem fogom ajánlani ujonan bemutatott és bemutatandó átlalóimat. De aztán viszont ép oly joggal várhatom azt is, hogy az illetők elfogják dobni az átlalók minden eddigi nemét és alakját is, melyek szintén csak egy nem létező körnek keresik az átmérőjét, valahányszor fatörzset mérünk velök; elfogják dobni továbbá az általán használatban lévő körlap- és hengertáblákat s el az ezek használata mellett felépíteni szokott tömtáblákat, termései táblákat s szóval az erdőbecslés és rendezés eddigi összes folyamányait is, mert akkor ezek is mind téves adatokat tartalmaznak!

A bírálatnak ugyanis — nézetem szerint — mindig abból a szempontból kellene kiindulni e tárgy körül, hogy: tapasztalati tény, miszerint a fatörzsek kerülete általán véve legislegközelebb áll a köralakhoz. Mert ha feltételezzük, hogy általán véve nem a köralakhoz, hanem valamely más szabályos mértani alakhoz áll legközelebb a fák kerülete, akkor természetes, hogy az eddig használatban lévő és általában bemutatott átlalókkal sem fogunk helyes eredményhez jutni soha.

Hisz nem lett volna nehéz egyáltalában a bírálatban kitüntetett xy avagy zy kis hibáknál még sokkal nagyobb hibákat is kitüntetni, ha feltételezi vala pl. a cikk t. írója, hogy a fa törzse ne csak egy helyen és egyfelől

legyen kidudorodva, avagy behorpadva, hanem több helyen is. Avagy mondta volna azt példának okáért, hogy: legyen a megméréndő fatörzs keresztmetszete egy jól ellapult ovál stb. Akkor látta volna meg csak még igazán, hogy minő tökéletlen és hibás eredményeket adna az új átlalók bármelyike is!

De erre is egyszerűen csak az lett volna a válaszuk, hogy nem egynehány kivételes keresztmetszetű törzs megmérésére van szerkesztve és szánva a műszer, hanem a tulnyomóságnál fogva már idők óta köralakunak felvett erdei fatörzsek keresztmetszetének átlagozás utján való könnyű, gyors és mindig egyenlő pontossággal való megállapítására.

Én ugyanis a régi átlalóknak sem abban keresem a tulajdonképeni hibáját, hogy nem találják el azok pontosan a fák keresztmetszetének valódi átmérőjét, mert hisz ez nézetem szerint talán tökéletesen lehetetlen is, és ki is egyenlítik egymást az e tekintetben elkövethető hibák, hanem abban főleg, hogy azokkal nem lehet mindig és minden időben egyenlő gyorsasággal, könnyűséggel és pontossággal dolgozni. Ha száraz az idő, avagy kopott a műszer: kotyog, tágan jár és igen nagyot mér mindig. Ha új a műszer, ha nedves az időjárás, nehezen csuszik és igen szoritja a törzset, azaz kissebbet mér mindig a valóságnál stb.

Mindezek pedig lényeges hibái egy műszernek és mind e hibák közül egyik sem jöhet elő az

általam ajánlott műszerek egyikén is, ezt kérem főleg figyelembe venni!

Az említett bírálatban levezetett és 3 pont alá sorolt szigorú feltételt tehát, nézetem szerint, bátran enyhébbnek tekinthetjük, mint a hogy ott fel van az tüntetve, ha t. i. kénytelenek vagyunk azon általán elfogadott alapelvnek hódolni mi is, miszerint fáinknak törzse keresztmetszetre nézve legközelebb áll általán véve a köralakhoz. Mert nem árt ugyan a különös is igen nagy pontosság tekintetéből az, hogy :

„1. a mérés legalább 3 különböző irányban eszközöltessék;

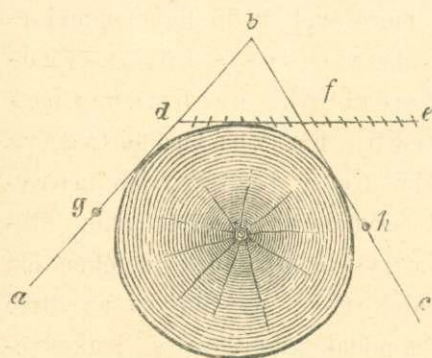
2. a száruk által befogott szög $38^{\circ} 56' 32''$ -nél nagyobb ne legyen; és hogy :

3. a műszer a fák mérésénél kellő figyelemmel és műértőleg (!) kezeltessek“, de mindez a közönséges gyakorlati czélu mérések eredményének nagyobb vagy kisebb használhatóságára egyáltalában nem foly be a legkisebb mérvben is. Ezt most csak egynehány kísérlet után állítom; de hiszem, hogy a gyakorlat annak idejében ezt még jobban is fogja igazolni. Csak ne válassza az illető mindig szándékosan, és gonddal kikeresve a legkedvezőtlenebb pontokat a műszer odaillesztésekor, hanem csak „ugy a mint jó“, egyre-másra: az elkövethető hibák mindig ki fogják egymást egyenliteni; és pedig: az általam ajánlt új műszereknél háromszor hamarabb, azaz: aránylag háromszor inkább, mint a régi műszereknél.

A mi pedig azon ellenvetést illeti, hogy fekvő fáknál nem lehet alkalmazni, az sem áll.

A legtöbb esetben ugyanis oldalt alá dugva is lehetne mérni az új átlalók bármelyikével is. De még egyszerűbb a módja ennek. Egy és ugyanazon műszer, ha körző-szerkezettel bír, beállítható tetszés szerint akárhányféle szögelet alatt is, s így csakis a „nyelv“-et kell minden szögeletre nézve változtatni; sőt e tekintetben is igen megkönnyül a feladat, ha egy és ugyanazon nyelv négy oldallapját négyféle szögletnek megfelelően oszthatjuk be. (Nekem van egy pl., mely mér 30, 60 és 90 fok alatt.)

Hogy azonban még inkább biztosítsam ez irányban is a tanulmány sikerét, a következő elven alapuló szerkezetet ajánlom leginkább.

Legyen ab és bc a körző szerkezettel bíró műszer két főérintője; de a harmadik érintő, mely d pontnál ab -be van beeresztve és egy csaphoz erősítve, mely körülforoghat, f pontnál pedig

bc szárban bír olyan támponttal, hogy a körző szárai bármely szög alatt álljanak is egymáshoz: db és fb vonal azért mindig egyenlők legyenek; azaz: dbf mindig egy egyenlő szárú háromszöget képezzen.

A mint aztán a közbefogott fatörzshöz képest a két főérintő összebb vagy széjjelebb nyomatik, a sze-

rint apad vagy nő *de* vonasznak a két főérintő közé eső *df* része is. A beosztás úgy eszközöltetnék aztán, hogy a leolvasás annak rendje és módja szerint *de*-n történnék *f* pontnál mindig.

Vékonyabb méretű fekvő fáknál lehet aztán *ab* szárt a fa alá dugni. Avagy ha erre nincs hely, szükség esetében a *d* csapot és *f* támpontot *g*, illetőleg *h* pontba át lehet tenni és a vastagságot mutató vonasznak másik oldalát látni el, ehhez képest a megfelelő beosztással.

Mindezen beosztások is levezethetők lennének mennyiségtani uton is. De legegyszerűbb lenne mindenestre csupán empirice tenni azt, megemlítvén itt egyuttal azt is, hogy mindez csak úgy fizetné ki magát természetesen, ha egyszerre egyetlen minta után is többet kellene készíteni. Mert csupán egy-kettőért, ezzel bíbelődni, tapasztalatból tudom, hogy aránylag több időbe és munkába kerül, mint mennyit a műszer érni látszik.

Ha azonban nagyobb számban történhetnék egyszerre az előállítás, tagadhatatlanul sokkal jutányosabb lenne az, bármely eddigi átlalónál. — Diósgyőrött, 1879. decemberhó.

Nagy Gyula.

A községi erdők kezeléséről.

(Nógrádmegye északi vidékein.)

Hogy az erdők általában, de főleg hazánk északi vidékein, az e vidéken lakó népnek valódi áldását képezik, azt alig kellene bizonyítgatni, mert hiszen nemesak termőföldrünket védik meg az elemi viszonytalanságok ellen, de e mellett amarhatenyésztést is lehetővé teszik: akkor a legelőt ép úgy, mint a téli takarmányt szolgáltatván. Hogy pedig a marhatenyésztés a felső vidéki lakosoknak tekintélyes jövedelmi forrása, azt mindenki belátja, kinek az ottani viszonyokat tanulmányozni alkalmá nyílt.

És mégis! épen e nép az, mely eme formaliter áldásnak nevezhető momentumot talán kevésbé tudja megbecsülni, mint az alföldön lakó, ki szalmával kénytelen tüzelni; ugyanis félreismerve tőkájének, vagyonának értékét és jelentőségét, oly gazdálkodási módot folytat, melynek egyedüli vége, mi sem lehet más, mint az erdők bizton bekövetkező devastációja.

Ily situációkkal szemben, csak hálával lehetett fogadni a „szakszerű“ honatyák által alkotott erdőtörvényt!

Távol legyen tőlem azt mondani, miszerint az eseteltem vád valamennyi községünket terheli; de a mennyiben széles körben körültekinteni alkalmam volt, azok mindegyikéről konstatálhatom, hogy eljárásaik valóban „tanulmányra méltók.“ Kár, hogy az ilyenképen kezelt erdők látása a legkellemetlenebb benyomást gyakorolja a nézőre, még akkor is, ha ez az erdők mikénti kezeléséről csak némi tájékozással bír is, az tiszta tény; hogy

aztán mily fejesóválást idéz elő az erdésznél, kinek pedig feladatát, éppen az erdők tenyésztése és ápolása kell hogy képezze, azt szólnak — sajnos — volt alkalmá tapasztalni.

A községeknek többnyire jó zárlatu és a vágatási kort elért tölgy- és bükkszálerdők jutottak osztályrészül; ezt eléggé mutatják a helyenként még fennálló, avagy a már letarolt erdők hátrahagyott tuskói. S mit tettek ezekkel az egyes községek? Siettek — elpusztítani! Nem mondok valótlan, s távolról sem nagyitok, ha állítom, hogy az erdők minden rendszer nélkül, a száalaló vágáshoz hasonló módon kezeltettek, vagy jobban mondva, pusztítottak. Erről bizonyosságot tesznek az egyes községeknél még fenmaradt állabok.

Ez üzemmód mellett igaz, hogy az illető községek minden egyes tagja, az erdő azon részében, hol neki éppen tetszett és annyi szálfat ejtett, a mennyi szükségletének fedezésére elégséges volt, de mindemellett még is meg volt, bár nem mindenütt kellő számban, de legalább helyenként és részben, a talaj beárnyékolására és termőképességének megvédésére szükséges famennyiség, tehát leginkább az állab és csak kisebb mértékben szenvedett ennek talaja.

Sietek megjegyezni azonban, hogy az előbb jeleztem módon, főleg az épületi- és egyéb haszonfa lett kihasználva, és csak midőn ez már fogytán volt, kezdődött a tűzifa kihasználása, és ezzel együtt az erdők minden kritikán aluli pusztítása.

Természetes, hogy egy község faszüksége a legtöbb esetben sokkal nagyobb, hogyses azt a neki jutott szükségleteihez mérten csak csekély terjedelmű erdő fedez-

hetné. De ők a szükségletet nem csak fedezni, hanem a vaspályaépítéssel ellátott kedvezőbb értékesítési viszonyok következtében, abból még eladni is akartak, s mit tettek? Azt, hogy most már nem elégedtek meg a száraló vágással, hanem látván a nagyobb erdőbirtokosok tús erdeiben alkalmazott taroló vágást, kik itt jegenye-, lúcz- és vörösfenyővel ismét szép értékeket telepítettek meg, ők is hozzáláttak a mesterséges felújítás nemes szándékával, az erdőhasználat jeleztem módjához.

A vágatási módot ők hát hüen utánozták, de a felújítás mindeddig csak oly pium desiderium maradt, miből lesz — a factum, az ismét jóakaró — szándék csak!

Jött azután az ertvényezési munkálatokhoz szükséges költségek — meg nem szavazása; a községek előljárái méltóztattak azzal indokolni, hogy Istenben megboldogult elődeik, sohasem ültettek vala erdőt, és mégis volt nekik elég. Továbbá, hogy jelenleg ültetnek ugyan egyes uradalmaknál s ennek daczára sincs ott sem erdő, legalább nem olyan van, a miről szoktak volt vágni elődeik, a mikor is egy-egy szálfá 8—10 ölet is adott. A sok vitatkozás vége tehát mindig egy és ugyanazvolt, t. i. ha a jó Isten akarja, és a hol akarja, ott leszen, a hol pedig nem akarja, ott erdő többé nem leszen. Ergo: nem kell erdőt mesterségesen tenyészteni, majd az áldott természet gondoskodik róla — egyszer-másszor!

E feltevés ugyan helyes volna akkor, ha oly állapotokat vágnánk, melyeknek visszamaradt tuskói még sarjadzási képességgel bírnak, és ha a letarolt terület tilalom alá vétetnek. De helytelen akkor, a midőn kevés kivétellel,

szálerdőüzemben kezelt és ebben a fordakort elért, vagy ezt túlhaladt állabokról van szó.

Ehhez járul még azon körülmény is, hogy e szó: „tilalom“, a falusi előljárók szótárában nem is foglaltatik, és az egész erdőterület minden kivétel nélkül legeltetési célra használtatik. Ily körülmények közt sem az emberi kéz, sem pedig a természet nem képes erdőt létesíteni! és csak a mesebeli tündérek honában lehetne szó erről, nem pedig e földön, hol csodák már nem történhetnek!

Az erdei legeltetés két részre oszlik: nyárirra és télire, s ha már az első is káros a fiatalosokra, úgy szászorta károsabb az utóbbi. Mert míg az elsónél a legelő szarvasmarha, juh stb. kedvező időjárás esetén megtalálja a táplálkozásához szükséges fűvet, addig télen, hófedte legelő mellett, egyenesen a fák fiatalabb galyai, avagy a tuskók fiatalabb sarjainak lerágására van utalva, a mit azután ritkán, vagy éppen soha sem mulaszt el. Természetes, hogy ez alkalommal a fának mindég legfiatalabb hajtásai esnek a legelő nyájaknak áldozatául, miáltal a fának növése rendkívül akadályoztatik s a legtöbb esetben elcsenevészik.

A legkárosabb befolyással volt azonban az erdőgazdagságra, az itt nagyban divó kecsketenyésztés. Ezek legeltetése a községek által a multban nem tiltatott és ma sem tiltatik; sőt az egyes, nagyobb erdőbirtokosok erdeiben is, hol a községek legeltetési jogot béreltek volt, megengedettett, és csak pár évvel ezelőtt állott be ez utóbbi helyekre nézve az általános tilalom, és igen helyesen, nagy szigorral fenytették az e tilalmat áthágók.

Jelenleg egyes községekben a kecskék már egészen eltűntek, s az ember bizvást azt hinné, hogy ez állatok

a föld kerektségén már nem is léteznek. De csalódik az ily könnyen hívó, mert számos községben ismét egész nyájakat láthatni, a mint ezek egyes fiatalosokat meglepve, pusztitnak mindent, mi utjokba jő, s határozottan merem állítani, hogy illetén, a fiatalosoknak a szarvasmarha és kecske általi lerágatása az oka azon sajnálható körülménynek, hogy e vidéken igen gyakran láthatni jobb minőségű erdőtalajon is, egészen törpe növésű vagy elcsenevészett állabokat.

Egynéhány az előbb jeleztem 40—50 éves állabokban próbákat téve, ezek a következő eredményhez juttattak :

I. oszt. talajon az évi átlagnövedék	1.89—2.21	köbm.
II. " " " " "	1.10—1.26	"
III. " " " " "	0.25—0.32	"

A fent kitett köbtartalmaknak alig 33⁰/₀ hasáb- és dorongfa, míg 67⁰/₀ galy- és tuskófa.

A mint ez állabok fiatalabb korosztályai erről tanuskodnak, a növés 20 évig rendkívül lassan halad, és csak ezen kortól kezdve észlelhető gyorsabb növés és így nagyobb évinövedék; a szomszédos, mert jobban kezelt állabok pedig, éppen az ellenkezőről tesznek bizonyosságot.

A taroló vágások alkalmazása, nagyobb lejtekkal bíró hegyoldalokon, már is jelentékeny károkat okozott; mert ennek talaja az itt legelő marha által, nedves időjárás alkalmával feltapostatván, a vizmosásoknak ut nyitogatott, úgy hogy jelenleg már nagyobb területek is összevissza szaggatva vannak, és jó időre vagy épen véglegesen is, termőképtelenné tétettek.

A csekély rétegű erdőtalaj termőföldje pedig a vízáram által igen sok helyt elmosatván, csak annak kőalap-

zata maradt meg, melyen ertési munkálatok egyelőre szintén nem eszközölhetők.

A hol az elemi károk nem ilyenképen nyilvánulnak, ott a tarolóvágások által okozott kár abban nyilvánul, hogy a talajnak több évi szabaddá tétele által, annak termőképessége nagyrészen elenyészett, és a legelőmarha által oly keményre tapostatott, hogy értékek telepítése nagyobb áldozatok útján leend csak eszközölhető.

S mily chiméra! A községi erdők felügyelete e „hitelben“ világban a legtöbbször a kegyes Mindenhatóra van bízva; vagy ha nem: oh akkor még inkább csehül állunk. Mert akkor, igen akkor borzasztó dolog történik; tuduillik egy két és fél százados „flintát“ a vállára akasztanak valakinek, annak a valakinek aztán a ruházatra, családfentartásra adnak mentül több — semmit, s annál kevesebb fizetést; no de aztán czíme van szép: csósz, máskép bakternek is lehet elkeresztelni; mert hát e csodalakotmány — már hogy az a kerülőféle csépel, arat, levegő után kapkod — nappal, mondjuk mindent tesz, csak az erdőre nem ügyel, éjjel pedig jól alszik; hisz igaz, váljék egészségére! csakhogy az e fajta specialismusok szegény ördögök is, s mert ördögök, hát furfangosan is cselekszenek, t. i. jól becsukják árva pár szál szempillájukat, mikor — látni kellene! S mert nem láttam, hát nem láttam, ergo . . . . . nem láttam!

* * *

Hű képét vázoltam fentebbi soraimban, a mai napság divó gyönyörűséges és „tanulmányozásra méltó“ községi erdőkezelésnek.

Hja, mondaná valaki: ez mind igaz! de hát mit kell tenni?! Quid faciendum est? én is ezt kérdem.

S mert erős hitem és szilárd meggyőződése, hogy magból válik a terebélyes bükk, és több egyedből származik nagyobb quantum: épp azért tudom azt is, hogy az egyesek vagyoni jóléte képezi alapját egy állam boldogságának.

Az egyesek vagyoni jóléte, de legalább is existenciális biztonsága mindenesetre az, mi a megelégedést előidéz; mely áztán szívós kitartást a munkálkodásban, a másik tulajdona iránti tiszteletet, s végső hatásában a törvények iránti nemes odaadást is eszközli.

S éppen azért ezen szándékom, hogy az oly vidéken, hol mint czikkem elején jeleztem volt, a mellett, hogy jövedelmi forrást képez az erdő, jól vezetett gazdaság mellett az még áldássá is válhatik, a vagyoni jólét egyik forrását megmenteni a catastrophától s kedvező stadiumba juttatni, néhány positiv javaslat által megkísértsem.

Beszélhetnék arról az eléggé nem méltányolható behatásról, mit az erdők általában a klimára, a nedveségi s így a tenyésztési viszonyokra is gyakorolnak; de minek a tenger vizébe folyadékot önteni?

Mellőzve a szélesebb körü indokolást, csak magukat a positiv javaslatokat sorolom fel ez alkalommal, megjegyezvén eleve is, hogy alkalomszerűleg javaslataim indokolásával épen nem fogok késni.

Szerény véleményem szerint a községi erdők kezelése olyaténképen volna eszközlendő:

a) hogy tekintettel azok tartamosságának megőrzésére a felújítás biztosítására nézve, oly gazdálkodási mód

választassék, mely a legelő használatot is biztosítsa. És szerintem ott, hol egyéb körülmények határozólag nem lépnek fel, a sarjerdőgazdaság;

b) az erdőtisztek és erdővédszemélyzet olyatén javadalmazása, hogy ezek tisztök-, illetve állásukhoz méltón élhessenek meg és existenciájuk egyáltalán biztosíttassék.

Fogassy Gyula,
sen. uradalmi körerdész.

Adatok a cserszömörzczéről.

Az annyi per tárgyát okozott cserszömörzczére (rhus coriaria) kénytelen vagyok visszatérni, miután közelebbről kaptam meg ezen növény csersavtartalmáról a tudósítást. Eszerint a csertartalom a levelekben 17⁰/₀, a héjban 7⁰/₀, a fában 3⁰/₀.

Ha összehasonlítjuk ezt a tölgy héjáról általam közölt adatokkal, akkor azt találjuk, hogy a héj csersavtartalma nem jobb amazénál, sőt a jobb helyekről származottal összehasonlítva, 2—3⁰/₀-al alantabb áll. Tekintetbe veendő azonban, hogy a fácskák, melyekről a próba vétetett, magas fák által környezett oly tisztáson álló iskolában termettek, a mely a nap nagyobb részén át árnyékban állott, hogy t. i. a nyári tulságos forráság ellen védve legyenek a csemeték. Pinus csemetekerteket u. i. igen szépeket látott a birtokos gróf több helyen, s az ő kívánatára készült az iskola, s az erdész oda vetette el a szömörzczemagot.

A csemeték az első télen egészen visszafagytak, és nem is voltak vastagabbak az irónnál, de második évben

1 $\frac{1}{2}$ m. magasan sarjadzottak föl. A próba pedig ősszel vétetett, midőn a levelek már sárgulni kezdettek.

Szabadabb, verőfényesebb állásban és lombvágatás előtt fedve, azt hiszem az eredmény, kivált a leveleket illetőleg, még jobb lenne.

A bőrgyáros tudósítása szerint, a ki a cersavtartalmat megvizsgáltatta, a szömörce csak felső bőr cserzésére való, a melynek ugyanis puhának, hajlékonynak vagy pedig sárgának kell lenni. Talpbőrökhöz, melyeknél az ellenkező kívántatik, nem használható.

Ajánlom e fanemet homokos dombok tisztásain, sóvány, verőfényes helyekre.

A kik tenyésztetni akarják, figyelmeztetem, hogy a magot el ne mulasszák megforrázni. Én forrázatlanul vetettem s igeu rosszul kelt, míg Blaschek Ede ur megforrázta és igen szép és sok csemetét nevelt.

A visszafagyás el ne riasszon, mert mint említém, újra és hatalmasan kisarjadzik, s ha egyszer töve megerősödött, leveleit és zsenge ágait évről-évre lehet szedni.

A kísérlettevők sziveskedjenek az elért eredményeket e lapokban közzétenni.

Illés Nándor.

Kolozsvár város erdészetéről. *)

Kolozsvár város különböző községek területén fekvő erdőségei e város fekvő vagyonának legtekintélyesebb részét képezik; ehhez képest az erdők kezelésére és azoknak a törvény és erdőgazdaság követelményei szerinti vágatására a legnagyobb gond fordítottatik folyvást s fordítottatott tavaly is.

Az erdővágatási munkálatok eredményét a következő adatokkal részletezhetem :

A feleki pagony „Szálás“ nevű részében
 1878. folyamában vágatott . . . . . 1128 köbméter
 szinfa és galyfa . . . . . 3400 „
 együtt tehát . 4528 köbméter.

Ennek vágatási munkabére 419 frt 90 krt tett.

A 4528 köbméter tűzifakészletből felhasználtatott a város háziszükségleteire 640 köbméter szinfa és 160 köbméter galyfa; az elárusított 488 köbméter szin- és 3240 köbméter galyfa árából befolyt 1580 frt 40 kr.

Az alsófülei (Torda-Aranyosm) „Boeristye“
 nevű erdőrészben vágatott szinfa . . . . . 464 köbmét.,
 galyfa . . . . . 1000 „
 összesen . 1464 köbmét.

Ennek vágatása került 50 frtba, eladásából pedig befolyt 545 frt 84 kr.

A koródi pagonyban fekvő nyári legelőből befolyt hasznobér czímen 100 frt.

*) Kivonat Simon Elek kir. tanácsos és kolozsvári polgármester 1878. évi jelentéséből.

A kolozsvári pagony „Pipáscsere“ nevű részében fekvő legelő után befolyt 50 frt.

A makktermést illetőleg: a belpagonyhoz tartozó koródi, kolozsvári és feleki erdőségekből nyert makktermésből befolyt 130 frt.

Ezek szerint erdőjövödelmekben a mult 1878-ban befolyt összesen . . . . . 2406 frt 24 kr.

Ehez számítva a felsőfülei havason lévő deszkavágó fűrész használati díját . . . . . 200 frtot,

---

tett Kolozsvár város összes erdőjövödelme . . . . . 2606 frt 24 kr,
mivel szemben . . . . . 469 frt 90 kr
erdővágatási kiadás állott.

Az okszerű erdőrendezést illetőleg: a koródi pagony 1. és 2. számú fordáiban lévő kopár tisztások Quercus pedunculatával, tölgyekkel vettetett be, ellenben az erdőszegélyek Pinus sylvestris csemetékkel ültetettek be.

A Kolozsvár belpagonyához tartozó koródi, feleki és kolozsvári erdők mérnökileg föl vannak mérve és ki vannak táblázva; e szerint:

a) a koródi pagonyrész területe 336 hold 20 □ öl; be van osztva 20 évi tűzifa-fordákba;

b) a kolozsvári pagonyrész területe 310 hold 827 □ öl; be van osztva 4 évi tűzifa- és 40 évi szerszámfa fordákba;

c) a feleki pagonyrész 651 hold 802 □ öl; beosztva 16 évi tűzifa- és 20 évi szerszámfa-fordába.

A felső jószágokban az urbéri elkülönítés most van folyamatban; az alsó jószágokban (u. m. Kabalapatka, Gyurkapataka stb.) az urbéri rendezés és elkülö-

nités már végrehajtatott; a tölgyfa törzsek is megszámláltattak és fölmérettek, e szerint a város tulajdonába átadott 1160 hold területen — a bükkös erdőkön kívül — 33317 darab törzs tölgyfa találhatóik.

Az erdei kártételekre vonatkozólag : örömmel jelenthetem, hogy az erdőőrök czélszerű beosztásánál és a szigoru ellenőrzésnél fogva a bel- és felső pagony erdőségeiben 1878. folyamában semmi kártétel avagy kihágás nem fordul elő.

Általában a város erdeire fordított kiadások a folyamatba tett rendszeres erdőkezelés és beosztás mellett évek mulva dusan gyümölcsözni fognak a város közönségének.

Egyesületi közlemények.

Az Országos Erdészeti-Egyesület 1880. évi januárhó 25-én tartott választmányi ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak : Bánffy Béla gróf, alelnök; Balás Vincze, Eleőd Jósa, Ghyczy Emil, Hoffmann Sándor, Máday Izidor, Szabó Adolf választmányi tagok és Bedő Albert, egyleti titkár.

I. Egyleti elnök ur ő excja a tegnapi napon halaszthatlan hivatalos teendőiben kénytelen lévén Szegedre utazni, alelnök ur a gyűlést megnyitja, s a leg-részteljesebb sajnálattal emlékezik meg Wagner Károly első alelnök ur m. évi decemberhó 21-én történt haláláról, a hazai erdészeti irodalom és erdőgazdaság fejlesztése körül szerzett halhatatlan érdemeiről s az

egyesületet és az országos erdészeti-ügyet elhunytá által ért nagy veszteségről. Ugyanezzel kapcsolatban jelenti a titkár is, hogy az egyesület részéről ezen sajnós gyász-eset alkalmából gyászjelentés adatott ki, hogy elnök ő excja az özvegynek az egyesület részéről részvétét fejezte ki, hogy az egyelet által a halhatatlan emlékü alelnök koporsójára koszoru küldetett, az egyleti irodából gyászlobogó lett kitüzve s a temetésen az egyeletet több választmányi tag képviselte, hogy az elnökség intézkedett, miszerint az egyelet közlönyének f. évi I. füzete mellett az elhunyt arczképe kiadassék, s hogy jelentést tevő, mint az „Erdészeti Lapok“ szerkesztője, gyűjtést indit meg az iránt, hogy az egyesületnél W a g n e r alelnök emlékére barátai és tisztelői által egy oly alapitvány tétesék, melynek czélja legyen oly erdőtisztek segélyre szorult özvegyeinek vagy árváinak, kiknek férjük vagy atyjuk az első belépéstől kezdve állandóan és legalább 5 évig az egyesület tagja volt, évenként segélyt adni.

Az igazgató választmány őszinte és mély fájdalommal érzi a nagy veszteséget, mely W a g n e r első alelnök ur halála által egyesületünket s a hazai erdészet ügyét érte, a legmelegebb helyesléssel fogadja a gyász-eset alkalmából tett egyleti intézkedéseket, az elhunyt arczképének kiadását és azt is, hogy az egyelet közlönyének szerkesztője a W a g n e r alelnök emlékére barátai és tisztelői által teendő egyleti alapitvány ügyében gyűjtést indit meg; továbbá felkéri az elnökséget az iránt való intézkedésre is, hogy a jövő közgyűlésen az elhunyt alelnök felett emlékbeszéd tartassék, elhatározván egyszersmind, hogy a választmány nevében az elhunyt özvegyéhez szin-

tén részvétirat intéztessék, s ennek személyes kézbesítésével a titkárt bizza meg.

II. A titkár bemutatja az egyesület 1879. évi számadását, melyszerint a bevételek 14.639 frt 85 krt, a kiadások pedig 9605 frt 70 krt tettek, mihez képest az 1880. évre átjött készpénzkészlet 5034 frt 15 kr, ezzel kapcsolatban előterjesztetik egyszersmind a f. 1880. évi pénztári kimutatás is, mely szerint ezen évben a bevételek a mai napig összesen 2168 frt 76 krt, a kiadások pedig 242 frt 34 krt tettek, úgy hogy a jelen évet illető kézi-pénztári készlet 1926 frt 42 kr. A mult évről átjött és a jelen évben befolyt készpénz-készletből vagy az összesen 6960 frt 57 krt tevő összegből 3700 frt az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztárnál, 3000 frt pedig az első hazai takarékpénztárnál van elhelyezve, míg 260 frt 57 kr az egylet pénztárában van.

A válaszmány a mult évi számadások vizsgálására Hoffmann S., Balás V. és Rózsay R. tagtársakból álló bizottságot küld ki, s midőn a mult évi pénztári eredményt örvendetes tudomásul veszi, az átjött készpénz-készletből 5000 frtot az alaptőkéhez rendel csatolni, ezen összegből pedig, figyelemmel az egyleti alapszabályok 6. §-ára, 4000 frt névértékű magyar szőlődézmaváltsági kötvények vásárlását határozza el, míg az ezen felül maradó összeg, mint az alapítványi pénztár készpénz készlete, továbbra is takarékpénztárilag lesz kezelendő.

III. A Németországgal kötendő vám- és kereskedelmi szerződés tárgyában a földmivelési ministerium kebelében a faanyagokat illető kérdésben is szaktanácskozmány tartatván, a válaszmány helyeslőleg veszi tudomásul az

elnökség azon intézkedését, hogy e tárgyalásoknál az egyesületet Bedő, Székely, és Haasz Adolf tagtársak képviselték s hogy egyesületünk képviselői azon alkalommal részletesen előadták mindazon kívánatokat, melyek teljesítése a magyar fakereskedelem biztosítása és jövője érdekében szükségesnek ismerhető.

IV. Az országos magyar gazdasági egyesület kebelében folyamatban lévő közgazdasági tanácskozmányokra kitűzött erdészeti kérdések tárgyalására egyesületünk is meghivatván, a válaszmány a képviselettel a titkárt és Hoffman S. tagtársat bizza meg, a közlött kérdéseknek pedig az „Erdészeti Lapokban“ való közzétételét azon utasítással rendeli el, hogy azon egyleti tagok, kik a kiadott szakkérdések egyike vagy másika felett írásban nyilatkozni kívánnának, sziveskedjenek nyilatkozatukat vagy közvetlenül az Orsz. Magyar Gazdasági-Egyesülethez (Budapest, Köztelek), vagy az Országos Erdészeti-Egyesülethez beküldeni.

V. A titkár bemutatja a m. kir. államvasutak igazgatótanácsának újra szervezése alkalmából a közmunka- és közlekedési minister urhoz az igazgató tanácsba egy erdészeti és faüzleti ismeretekkel bíró tanácsagnak felvétele iránt az elnökség által intézett következő felterjesztést :

„A m. k. államvasutak igazgató tanácsának már legközelebből bekövetkezendő új szervezése alkalmából: a vezetésem alatt álló Országos Erdészeti-Egyesület nevében azon tiszteletteljes kérést van szerencsém Nagyméltóságodhoz intézni, miszerint a most teljesítendő szervezésnél és általában a faanyagok nagyobb mérvű szállítására utalt más vasutak igazgató tanácsainak alakulásánál is különös figye-

lemmel lenni méltóztatnék arra, hogy az új igazgató tanácsba oly tapasztaltabb egyén is vétessék fel, ki erdészeti és faüzleti ismeretekkel bír.

Egyesületünk kérelmének indokolására legyen elég megemlíteni azt, hogy a magyarországi vasutakon szállított árúk között a faanyagok és erdei termékek ugy a tömegre, mint a szállítási jövedelemre nézve, a legkíválóbb fontossággal bíró szállitmányok egyikét képezik, hogy hazánk erdőségeinek jövedelmezősége s külkereskedelme, azok okszerű gazdasági fejlődése, karöltve a vasutak jövedelmezőségével is, igen nagy mértékben követelik azt, hogy vasutainknál oly kereskedelmi és szállítási rendszer alkalmaztassék, mely a megjelölt fontos közgazdasági érdekek igényeit kellően megóvjá és kielégíti, e czélból pedig kétségtelen az is, hogy a vasutársulatoknál nélkülözhetlen az oly szakértő egyének tanácsa, kik az erdészeti és faüzleti téren kellő látkörrel és megfelelő szakismeretekkel bírnak. — Az Országos Erdészeti-Egyesület nevében. — Budapesten, 1880. január 6-án.

Tisza Lajos, elnök.

Az igazgató válaszmány élénk helyesléssel fogadja az elnökség által tett intézkedést s egyszersmind elhatározza, hogy ugyan e czélból hasonló tartalmu felterjesztés tétessék a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi, a pénzügyi és mint erdőbirtokot kezelőhöz, a vallás- és közoktatási ministeriumhoz is. — Hitelesítésül:

(Folyt. köv.)

Ghyczy Emil,

választn. tag.

Ifj. Hoffmann Sándor,

választ. tag.

Gr. Bánffy Béla,

alelnök.

Bedő Albert,

egyleti titkár.

Vidéki levelek.

I.

Petrozsény, decz. 18-án 1879.

Tisztelt szerkesztőség! A rendkívüli meleg eső és zivatar, mely deczember elején Európa nagy részét érte, hozzánk is érkezett. A hogy magam meggyőződtem, a meleg eső egész 6000 láb magasságig felért és a 2 lábas havat csaknem $\frac{1}{2}$ lábra apasztotta. Ha még egynehány órát tart az eső, a legnagyobb áradásoknak ki vagyunk téve; de még idejekorán megszűnt, és csak annyiban ártott, hogy a facsúztatást és összegyűjtést nehezítette és a 3—4 éves erdei fenyőültetvényeket a földre nyomta, hová a bekövetkezett erős fagy ugyszólván leenyvezte.

Ezen esőzés, mely sok helyt annyi kárt okozott, egy oly kérdés felelevenítésére indit, mely az erdészetre nézve is igen fontos, tudniillik a meteorologiai tudósításokra.

Minden erdész el fogja ismerni, hogy főkép az usztatás alkalmával, igen hasznos és fontos lenne, nagy esők és viharok bekövetkezését, ha csak egynehány órával előbb is, biztosan megtudni. Némelykor egy rövid időszak elégséges a gereblyéket kitisztítani, az usztatást ideiglenesen megszüntetni, az uszagátot meg nem tölteni s így magát nagy károktól megóvni.

Ez csaknem minden biztonsággal elérhető, ha a sürgöny által felénk közeledő nagyobb barometer-despressiók lehetőleg korán bejelentetnek, és ha az illető helyen a légnyomás és szélirány megfigyeltetik. Egynehány évi tapasztalás és a tünetmények megfigyelése mindenütt nagy biztossággal kimutatják: közeleg-e vész vagy nem.

Én magam már évek óta követem ezen eljárást, a mennyiben a rendelkezésre álló segédeszközök ezt megengedik. Minden gereblyénél, uszagátnál és más alkalmas helyiségeken barometerek vannak felállítva, melyek hirtelen leszállása a felügyelő személyzetet figyelmeztetik; magam a bécsi meteorologiai jelentéseket használom, a melyekből, ha sokszor későn is érkezett, az atmoszféra nagyobb rendetlenségeit megtudom, és azt az usztató személyzetnek tudtára adom.

Eleinte a munkások nem akarták a barometert figyelembe venni, de mikor két év előtt egy rossz idő beálltát előre megmondottam és az által egy nagyobb kárt kikerültem, máskép nézik a dolgot, és most nagyon figyelmesen vizsgálják a légsúlymérőt.

Méltán csudálkozni lehet, hogy a mezei gazdák, kik az időjárástól leginkább függnek, még nem szorgalmazták Magyarországon egy meteorologiai intézet felállítását, mely őket a bekövetkező légváltozások felől rendszeren értesíti, ennek fenntartása, ha már a kormány nem akar a költségek fedezéséhez hozzájárulni, nem lehet igen drága, és számos tag közt feloszlanék.

Egyszerűsítve van az eljárás az által, mert reánk nézve, főkép a nyugati légviszonyok fontosak, tehát csak a nyugat felé fekvő állomások jelentései lennének sűrűen közlendők. Megvagyunk győződve, hogy a meteorologiai tudósítások becsét az erdészek jól ismerik, és hogy a költségek fedezéséhez ezek is szívesen hozzájárulni fognak. Én magam ápriltól július végeig, ha drágán is, minden olyféle sürgönnyt saját erszényemből megfizetném, ha kaphatnám, mert tudom, hogy ezen költség bőven megtérítettik.

Ezen ügyet az Országos Erdészeti-Egyesület figyelmébe bátorkodom ajánlani, hogy önmaga, és a mennyiben kívánatosnak ismeri, a gazdasági egyletekkel karöltve, egy oly meteorologiai intézet, vagy csak e célra szentelt távirdai állomás felállítását Budapesten mielőbb szorgalmazza, mely az érdekelteket rendszeren, mérsékelt díj mellett, a fontos időváltozásokról lehetőleg gyorsan értesíti.

Maderspach Viktor.

II.

Szkiczó, januárhó 17-én.

Tisztelt szerkesztő úr! Az „Erdészeti Lapok“ XI. füzetében, a mult októberhó 16-iki és 17-iki nagy havazás által okozott károokra vonatkozó jelentéseket vagyok bátor saját tapasztalataimmal megtoldani, minthogy szerkesztő úr ugyanott ilyen jelentések beküldését kívánja.

Itt, t. i. Barsmegye észak-nyugati határán elnyúló heglánczon, a fentjelzett hóokozta károkat, fájdalom, szintén alkalmunk volt tapasztalni. Kiváltképen szenvedtek a déli hegyoldalokon fekvő állabok. Nemesak, hogy fiatal 20—30 éves tölgy-, nyir és cserfák lőnek földig lehajtva vagy derékben eltörve, hanem néhol 40—60, sőt 80 centiméter átméretű vén tölgyfák lőnek hol derékben letörve, hol pedig a földből kiforgatva, a mit én eddig lehetetlennek tartottam; felesleges megemliteni, hogy néhol egy-egy 60—80 éves ritkás tölgyes, melyben máskor akár négylovas kocsin lehetett volna járni, ágaival úgy elboritá a talajt, hogy csak csúszva-mászva haladhatott az ember alatta tovább, a fák törései ágyuzáshoz hasonló ropogása mellett.

A legszebb 10—20 éves erdei fenyők hol letörve,

hol földig lehajtva, még ma is siratják ezen catastro-phát, nemcsak ott, a hol ritkábban állanak vala, hanem ott is, a hol sűrűbben, sőt igen sűrűen állanak; a romboló elem ezeket egyaránt sujtotta.

Egyedül a szegény nép örülhet ezen esemény fölött, mert könnyűszerrel s olcsón juthat tüzifához, s így enyhíti az erdész gondjait is, ki nem tud hova lenni az üzemterv szerinti vágást ennyivel túlhaladó s ilyen minőségű fakészlettel. Feltűnő mégis azon körülmény, hogy ezen hónyomás még a hasonló fekvésű és hasonló koru és nemű állabokban sem okozott egyenlően kárt, a minek okát egészen nem vagyok még képes megfejteni.

Az idei tél azonban bizony minden tekintetben kártékony az erdőre nézve; a fent említett októberi havazáson kívül, az utóbbi januáriusi ónos eső is tördelte a fákat s olyan kemény jeges kéreggel fedte be a havat, hogy a szegény vadnak állapota valóban szánalomra méltó, annál inkább, hogy az idén alig volt egy kevés tölgymakk, (bükkmak ksemmi), s ez is a korai fagyok alkal mával elfagyott, s ezen kéreg már hetekig változatlan.

Végre még egy észleletet vagyok bátor felemlíteni, mely engemet az eddig előszeretettel mivelte tengeri fenyő cultiválásától visszariaszt. Ezelőtt 12 esztendővel kezdtem volt a legelső pinus maritima-magot csemetekertemben elvetni, már-már gyönyörű példányokkal dicsekedhettem s üde kinézésük s erőteljes növésük, a további művelésre is serkentett; de mit kellett az idei télen tapasztalnom? A deczemberi nagy fagyok után mintegy nyolcz nappal, elkezdtek ezen tengeri fenyőim sárgulni s most túleveleik úgy néznek ki, mintha az élet tökéletesen kiveszett

volna belőlük. Egy észak-felé tökéletesen védett katalanban még szép zöld színben tündöklöttek a tengeri fenyők, midőn átellenben egy észak-nyugoti fekvésű s az északi szélnek kitett lejtőn már tiszta vörösek voltak fajrokonaik, most mindazonáltal már ezen melegebb katalanban is rohamosan sárgulnak ezen gyönyörű fák s vérző szívvel nézem ezen szeretettel ápoltt növendékeimet halálos betegségükben, az életbenmaradásukhoz kötött reményt itt csak az tartja fenn bennem, a mi a szegény tudatlan embert halálos betegségben is reménnyel tölti el még akkor, ha az orvos már rég lemondott élete fentartásáról, s ez a kór fel nem ismerése; én is még a tengeri fenyő más fenyőnemektől eltérő sajátságos természetétől várok orvoslást, remélvén, hogy talán beéri a túlevelek lehullatásával s rügyei el nem fagyván, tavaszkor újra ki fog hajtani. Csalódtam-e vagy nem? erre a jövő tavasz majd megadja a választ.

Nem akarván szomorú soraimat ily szomorúan befejezni, megtoldom azokat egy minden erdőbarátra üdítőleg ható vadászati tudósítással; itt, t. i. múlt decz. hóban egy vadkan lövetett, mely kizsigerelve 340 vámfontot nyomott, súlyra s teste nagyságára nézve az itteni sertevadban unicum.

Régi tisztelője

Sz. . . . .

Közgazdasági értekezletre kitűzött erdészeti kérdések.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület kebelében, közgazdasági kérdéseink megvitatása ügyében szaktanács-

kozmányok tartatnak, s ezek egyikének tárgyát képezi az erdészeti is, melynek kérdései f. hó 26-án délután 4 órakor fognak a Köztelken tárgyalatni.

Az alábbiakban időszerűnek találjuk, a Gazdasági Egyesület részéről kitűzött 6 szakkérdést azon felhívással közölni, hogy azok, a kik e szakkérdések egyike vagy másika, avagy mindenike felett írásban nyilatkozni kívánnának, sziveskedjenek nyilatkozatukat vagy közvetlenül az Országos Magyar Gazdasági Egyesülethez (Köztelek), vagy az Országos Erdészeti Egyesület titkári hivatalához f. évi február hó 20-ig beküldeni.

I.

Miután a mezőgazdasági művelésre is tartósan használható talajokon álló, az ország erdőállományának jelentékeny részét képező erdők évről-évre fogynak, s ezeknek teljes kiirtása, melyet az erdőtörvény megenged, már csak rövid idő kérdése, s így az erdőknek az ország vízi és légköri viszonyaira való üdvös hatása az erdőterület apadásával határozottan csökken, továbbá, miután az utolsó évtizedben oly erdők, melyek állandó mezőgazdasági használatra nem alkalmas talajon állottak, az értékesítés lehetősége szerint igen nagy terjedelemben letaroltattak a nélkül, hogy felújításukra megfelelő gond fordított volna, sőt ellenkezőleg birtokosaik további hasznukat csak legeltetés által vehetvén, ezáltal jövőbeli fennállásuk igen kérdésessé vált, s így az ország erdőállománya további apadást szenved, és daczára az új erdőtörvénynek, még tovább is szenvedni fog, azon kérdés merül fel, hogy a mezőgazdasági művelésre tartósan használható talajon álló, továbbá a magánbirtokosok

kezén lévő más erdők folytonos és fel nem tartóztatható apadásából eredő hátrányok mellőzése, illetőleg ellensúlyozása végett nem lenne-e czélszerű, hogy az állam egyrészt elpusztított kopár, semmi hasznot nem hajtó területeket igyekeznék erdősítés céljából birtokába venni, másrészt oly letarolt erdőterületeket is megvenni, melyek évtizedeken át sem hajtanak hasznot, sőt az azokban az erdőfelújítás kárára gyakorolt legeltetés még az adó és kezelési költségeket sem téríti meg?

II.

Miután az állam birtokában sok oly, nevezetesen bükkerdő van, melynek fatermését jelenleg s előreláthatólag még évek hosszú során át nemcsak hogy haszonnal nem, hanem egyáltalában nem lehet értékesíteni: nem volna-e czélszerű, ha az állam minden kitelhető kedvezmények nyújtásával ezen nem értékesíthető erdőkben olyan iparvállalatok meghonosítására törekednék, a melyek, ha egyelőre az illető erdők jövedelmét nem is emelnék, de a közgazdasági érdekek előmozdítása mellett a kérdéses erdők későbbi jövedelmezőségét biztosítanák?

III.

Miután az ország erdőterményeinek igen nagy részét csak a kivitel útján lehet értékesíteni, ezen lehetőség pedig a német birodalmi vám- és vasuti politika által komolyan veszélyeztetve van: melyek azon teendők, melyeket erdőterményeink külkereskedelme szempontjából kormányunknak tenni kellene?

IV.

Erdeink igen nagy részének termése alig, vagy éppen nem lévén értékesíthető s azokra az állami és községi adó s más terhek is oly mértékben nehezülvén, hogy a jövedelmi és adóképeség emelése sürgős szükségé vált: azon kérdés merül fel, hogy: figyelemmel az ország összes erdőségeinek állapotára, azok különleges földrajzi helyzetére és általános földmivelési viszonyaira, valamint a belőlök nyerhető összes fa- és más termények helyi és általános közgazdasági jelentőségére: melyek volnának azon erdészeti egyes jövedelmi ágak, melyek az illető vidék erdőségeinek jobb és biztosabb jövedelmezése szempontjából is felkarolandók és ezzel karöltve az általános közgazdasági érdekből kifolyólag is fejlesztendők lennének, s mely irányu intézményekre lenne kiválóbb gond fordítandó a célból, hogy az ország erdőségeinek jövedelme ne csökkenjen, de a szükséges tőkevagyon biztos fentartása mellett fokozatosan emelkedhessék s az erdészet közgazdasági jövője általában okszerűen fejlesztessék?

V.

A hazánkban gyakorolt földmivelés hasznossága, szélsőségekre hajlandó éghajlatunk alatt, kiváló mértékben függvén az időjárástól is, azon kérdés merül fel, hogy: tulajdonithatunk-e hazánkban az erdőknek égalji tekintetben oly fontosságot, melyért azok gazdasági kezelésére egy vagy más szempontból behatóbb figyelem lenne fordítandó, s ha igen, főleg hol, mely irányban és mértékben lenne az, az erdészeti és más földmivelési érdekek

kölcsönös megóvása és kielégítése mellett gyakorlandó, s melyek a Magyarországon szerzett azon tapasztalatok, melyek az erdők égálji befolyását egy vagy más tekintetben igazolják?

VI.

Minő intézkedésektől lehetne várni és remélni a hazánkban előforduló nagy terjedelmű futóhomok-területek befásítását?

Vadászati tárcza.

I. *Ritka medveharcz.* (A medve természetrajzához.)

A vadászok között tudvalévőleg az ugynevezett „Jägerlatein“ oly annyira el van terjedve, hogy legtöbbször még azoknak sem adatik hitel, kik igazat mondanak.

Ennélfogva szükségesnek tartom mindenek előtt kijelenteni, hogy a következő sorok a „Jägerlatein“-nal távolról sem téveszthetők össze, hanem hogy azok valóságos tényen és a leghivebb igazságon alapulnak.

A magas hegyek lakói rendszeren az erdőtisztásokon vagy pedig a havasokon termelt szénát azonnal haza szokták vinni, mihelyt a legelső hó esik, mi egyrészt azért szükséges, mert a nyár tartama alatt gyűjtött és a völgyekbe lebocsátott széna csak téli uton szállítható el, másrészt mert az elszállításnak rögtön az első havazás után kell történnie, a mennyiben később az utak a nagy hó miatt járhatlanok lesznek.

Igy ment f. é. november 17-én virradóra egy itteni Bobrovits András nevű erdőmunkás is még más 6 fogadott fuvarossal Mokránka nevű völgy mentében, azon czállal,

hogy a mokránkai vizzárdán felül boglyázott szénáját haza szállítsa. Egy lófogat előre ment és gazdája a fennevezett erdőmunkással közvetlenül követte a szánt. Így haladtak egészen a „Huk“ nevű helyig, midőn a lovak egyszerre maguktól megállottak. Gazdájok mindjárt hozzájuk sietett és azonnal észrevév, hogy a lovak egy az ut közepén összehányt hódombon állanak. Ez alatt a fennevezett erdőmunkás is előre sietett és most megszemlélték mindketten a felhányt dombot.

Utóbbi nagyon szorgosan össze volt seperve a közel fekvő hóból és egy helyén valami fekete tenyér nagyságu tárgy látszott ki belőle.

E tárgyat jobban megvizsgálva, egy medvebocra (lábra) ismertek. Ez alatt a többi fuvaros is oda érkezett és most mindannyian vizsgálni kezdték a hódombot s azonnal meggyőződtek, hogy az valóságos medvesír, melybe egy megölt, de még meleg medve van eltemetve.

Ezen felfedezés után még jobban megszemlélték az utat és a hegyoldalt, s úgy találták, hogy az ut vagy 100 méter távolságra össze volt tánczolva és annak daczára, hogy azt majdnem 1 lábnyi hó fedte, melyet az előbbi napokon arra ment szánok összetapostak, rajta a hóréteg egészen a kavicsig fel volt kaparva.

A hegyoldalon lévő havon több verekedési hely, vér és szőr, az uton pedig kétféle medvenyom látszott, azon kívül a sirtól vagy 3 méternyire egy ülőhely találtatott, melyen a hó egészen a földig volt átolvadva.

Ezen vizsgálás után a fuvarosok a megölt medvét a szánra pakolták és az utazást egészen a rendeltetési helyig, a szénáig folytatták.

Itt a medve a széna közé felrakatott a szánra, mire a fuvarosok haza fordultak és ugyan azon nap este a medvét Mokra nevű községbe hozták.

Az arra következő napon a medve a helybeli tisztelendő ur és azonkívül több tanu jelenlétében bonczoltatott és a lelet a következő jegyzőkönyvbe vétetett fel:

Barna medve (*Ursus arctos*); nőstény; 4 éves; 190 cm. hosszú; közép nagyságu; a jobb oldali hátsó czomb egészen a czombcsontig felemészte; a hátulsó balczombon a térd mellett belülről tenyér nagyságu lyuk kirágva és a térdben eltörve; az első lábak a bocsoktól kezdve egészen a térdig összemarva és egészen vérrel befutva; az első balláb a térdén felül eltörve és a jobb oldali kívülről kissé megrágva; a mellen és hason egy-egy nagyobb seb; ugy szintén a jobboldalon és a hátgerinczen egy-egy nagyobb seb; az orr egy helyen széttépve.

A belső részek tökéletesen épek és egészségesek.

A nyak tiszta minden seb nélkül.

A hátulsó lábak valamennyi karma vagy széthasítva, vagy foszlányokra szétmorzsolva, vagy tökéletesen elszakítva; az első lábak karmai tökéletesen épek.

Nem kövér, de nem is sovány.

Ezen tényálladéknál fogva kérdésen kívül constatálva van, miszerint két medve között felette heves harc folyt, mely a verekedési hely után ítélve, sokáig tartott és melynek áldozatává a gyengébb medve lett.

A verekedési hely után ítélve a gyengébb medve többször megkísérlette futás által menekülni, de az erősebb medve által a hegyoldalról mindig az utra visszadobott,

hol a harc megújítván, addig tartott, míg végre a gyengébb harcos áldozatul esett.

Továbbá kétségtelen, hogy a győző a győzöttet eltemette és biztonság okáért — ha még talán magához jönne — hosszabb ideig őrzé, mely utóbbi körülmény a sir melletti átolvadt ülőhelyről következtethető.

Megjegyzendő, miszerint a győztes valószínűleg akkor is őrizte a sirt, midőn a fuvarosok oda érkeztek és csak a lovak csengetyüi által lett elriasztva — mert a nagy ugrások a sirhelytől a hegyoldalra — a merre a győztes távozott — arra engednek következtetni.

A dolog állását jobban kipuhatólandó, harmad napra azon erdőrészt, honnan a medvék jöttek, át lett kutatva és főleg arra fordított a főfigyelem, hogy mi adott okot a harczra.

Minden esetre elvolt késve a kutatás, azonban — fájdalom — másnapra a rendkívüli nagy havazás és nagy szél azt lehetetlenné is tette, miután a nyomok a nagy havazás következtében eltűntek.

A kutatás azonban még sem volt érdektelen, mert arról győződünk meg, hogy a győztes az első éjjel a sirhelytől alig 100 lépésnyire feküdt és hogy onnan az embereket — kik a megölt medvét elvitték — láthatta, de annak daczára nem távozott.

A második éjjel az első fekhelytől vagy 20 lépésnyire új fekhelyet készített magának és onnan el is lett riasztva a nyomozó vadászok által, kik a nyomot fel nem ismerhették — csak véletlenül akadtak rá — és így a medve szerencsésen elmenekült.

Az üldözés közben kitűnt, hogy a medve egyik lábán

vérzett, és valószínű, hogy a győztesnek is a sebekből szintén elég jutott.

Hogy medve a párzási időn kívül más társát megtámadná és hogy egyik a másikat megölte volna, minden esetre a ritkaságok közé tartozik, mert sem tapasztalt medvevadászok nem emlékeznek hasonlóról, sem a medve természetrajzáról szóló adatok közt nem találtunk ilyent. Nem tagadható ugyan, miszerint az utóbbiak nagyon hézagosak és a földolgozról említést sem tesznek, a mi valószínűleg abban is leli magyarázatát, hogy Németországban, hol a természettudományok oly rendkívüli nagy ápolásban részesülnek, az 1707-dik évtől kezdve — mikor Szászországban lőtték az utolsó medvéket — medvére nem akadtak.

Átalában hallatlan, hogy két egyenlő fajú ragadozó állat a párzási időn kívül és midőn szabadon járhat, egymást megölné, legfeljebb a különböző válfajoktól származó kutyáknál látjuk ezt.

Hogy mi szolgáltatott okot ezen elkeseredett harcra, nehezen állapítható meg.

Talán ilykép lehetne némileg a dolgot magyarázni, hogy a gyengébb medve a kedvezőtlen idő következtében, alkalmas buvóhelyen, talán éppen télre készített barlangban feküdt és a másik véletlenül oda érkezett, s midőn a háziur a hivatlan vendéget elutasítá, összeütközés támadt és a házi ur gyengébbnek érezvén magát, futásnak eredt, az erősebb medve pedig dühében addig üldözte, míg végre az uton utolérte, hol aztán a lakás iránti kérdés elintézve lett.

Hogy a győztes a megölt medvéből evett, ebből talán

nem következtethető, hogy az éhség adott volna okot a harcra, mert ez esetben a győztesnek sokkal többet kellett volna fogyasztani, mint a mennyit tényleg evett.

Különben megjegyezzük, hogy ezen most említett nézetet korántsem tartjuk csalhatatlannak.

Minden esetre nem lenne érdektelen úgy a vadászvilágra nézve, mint a medve természetrajzát illetőleg is, ha az itt leírt, felette elkeseredett és páratlan harcnak okát kipuhatolni sikerülne, s talán akad is a tisztelt szaktársak közül valaki, a ki e kérdéshez megoldást nyújthat.

Német-Mokrán, 1879. november 21-én.

Matuskovits Béla, m. k. erdész.

II. Máramarosszigeti vadászatok.

E becses lapok mult havi füzetében fentemlített czim alatt megjelent vadászati adatokat van szerencsém még a következőkkel kiegészíteni.

Mult év szeptember havában Rományi István segéd-szolgabíró és Prusinszky Károly kat. becselőbiztos urak által Petrova község határában rendezett medvevadászat alkalmával egy nap alatt tiz medve közül, melyek egy hajtásban voltak, öt drb ejtetett el.

Mult hó 12-én Pogány Sándor taracsvizi szolgabíró Urmezőn, egy igen szép vadkant lövetett le, 22-én pedig Bocskón Sztroimi nevü erdőrészben tartott vadászat alkalmával, ismét Kreybig László h. főerdész biztos golyója által egy 2 mázsányi vadkan terítettett le, egy másik hajtásban lévő vadkan, szintén Kreybig által súlyosan megsebezett; f. hó 8-án pedig a bustyaházai erdőhivatalhoz tartozó „Izenes“ nevü erdőben egy erdőőr által

szintén egy igen szép vadkan ejtetett, de kellett is ez neki mert a mult évi értésekben sok kárt tett.

A fenn elősoroltakból elég világosan kitűnik, hogy megyénkben mily tetemes az orvadak állománya.

Farkasok az idén hallatlan nagy számban mutatkoznak, Máramaros minden vidékein, és eddig 7 drb el is ejtetett.

Róka is igen sok van, de annál kevesebb a nyúl, mely az idén itt nálunk, ugy mint másutt is mételeyben elpusztult.

Végül említésre méltónak vélem még azon körülményt, miszerint a rahói erdőgondnokság területén, mult nyáron egy kiszenvedett szarvasbika egy élőfa ágai közt fönakadva találatott. Ebbe az állapotba hihetőleg akként juthatott, hogy szarvai horzsolása alkalmával, az ágak közé szorulván, képtelen volt kibontakozni.

A fennemlített pagony területén ezenkívül, a hol ezelőtt szarvasnak nyoma sem volt, egynéhány év óta szarvasok nem csak nyomoztattak, hanem több ízben észleltettek is, mely örvendetes körülmény arra mutat, miszerint a bánya- és jószágigazgatóság, valamint az illető erdőhivatalok gondozása következtében, a szarvas állománya Máramarosban évről-évre szaporodik. — Bustya-háza, 1880. január 6.

Piso Cornél S.,
m. kir. erdőgyakornok.

III. Kéthelyi löjegyvezék.

Hunyadi Imre gróf kéthelyi uradalmában 1879-ben következő hasznos és kártékony vadak ejtettek: Dámvad 5, őzbak 17, nyul 187, vadlud 10, fogoly 80, fűrj 55, szalonka 105, kacska 408, vadgalamb 16, öreg róka 25,

fiatal róka 21, kutya 38, vadmacska 2, házimacska 13, nemes nyest 1, görény 4, menyét 19, sas 2, harkály 86, kánya 18, keselyű 35, varju 434.

Kéthelyen, 1880. január 11-én.

Kiefert, főerdész.

A f a p i a c z r ó l .

Közli: Bedő Albert.

B u d a p e s t , januárhó 20-án.

Faüzletünk válságos időket él, s az erdőbirtokos és fakereskedő helyzete a folyton tartó bizonytalanság következtében, egyaránt súlyossá vált. A piac árú-készletei nagy aránytalansággal vannak megoszolva és több helyt tetemes készletek, nevezetesen fűrészárúk vannak felhalmozva. Különösebben a fenyőfaárúk azok, melyek értéke nagyobb ingadozásnak van kitéve, s mely a meglévő készletekbe fektetett tőkével, s az újabb termelésü anyagra kiadandó költséggel, az olcsóbb pénzpiacz mellett is, kétszeresen terheli a fapiacz nyomott helyzetét; mert az, a ki a rendes termelést szüntetni nem kívánja, kénytelen a munkásnépet fizetni, és pedig most, oly időben, midőn sem maga nem adhat el anyagot, sem hitelre dolgozó vásárlóitól nem kaphat fizetést; a mint ezt a faüzlet terén, utóbbi időben felmerült több fizetéseképtelenség is igazolja.

A jelenlegi kedvezőtlen helyzet javulását, szak- és kereskedelmi körökben egyaránt, a Németországgal legközelebről megkötendő vám- és kereskedelmi szerződéstől várják, jogosan remélhetvén, hogy ennek határozmányai meghozzák azon könnyítéseket, melyek állandó jövővel bíró fakivitelnket lehetővé s anyagainkat a német piaczokon ismét versenyképesekké teszik. A földmivelési

ministerium körében, e hó elején megtartott enquete tárgyalások alkalmával, a faanyagot illető kérdések felett, a megjelent szakértőknek, s azok között e sorok írójának is volt alkalma határozottan körvonalazni mindazt, mi vámügyi és szállítási tekintetben szükséges arra, hogy fakereskedésünk helyzete megfelelő javítást nyerhessen. T. olvasóink bizonyára nem veszik nekünk rossz néven azt, hogy az említett zártkörű tárgyalásról ez alkalommal részletesebb tudósítással nem szolgálunk azért, mert az ügy érdeke ezt nem tartja megengedhetőnek, biztosíthatjuk azonban arról, hogy az indokoltan kifejezett kívánságok nem állnak ellenkezésben azokkal, mit lapunk jelen rovatában, egy vagy más alakban, de többször volt alkalmunk hangsúlyozni. E tárggyal kapcsolatban megemlítjük még, hogy a többek között hangsúlyozva lett a parkét-anyagokra kivetett vám túlságos magassága, valamint az is, hogy küldő vagy szállító árutulajdonos, a vámvonalon tetszése szerint választhassa a súly- vagy köbtartalom szerinti vámfizetést.

Tölgyfaanyagaink keresettsége, bár eléggé érzi a helyzet nehézségét, de azért itt-ott mégis csak észlelhető, sőt, ha a jelek nem csalnak, némi jövőt is helyez kilátásba, noha igaz másfelől az is, hogy némelyek a vasuti talpfán sem tudnak túladni, s hogy a francia dongaárak Sziszekén és Triesztben egyaránt lementek; pedig ez árúnál éppen nem lehet figyelmen kívül hagyni azon körülményt, hogy a múlt évi kivitel közel állott az utóbbi évek normális mennyiségéhez és eléggé megfogyasztotta a készletet, és hogy tudomás szerint, az új termelés sem lesz valami nagyon bő mértékű.

A bükk műszerfa oly elhanyagolt árú még nálunk, mint talán sehol másutt, egyedüli nevezetesebb fogyasztója, a tömegre keveset igénylő hajlitott butorgyártás; azonban e tér sincs nálunk még kellően elfoglalva, jól-

lehet valami rendkívüli tőkebefektetést nem igényel, s különösen Oroszország és kelet felé, nevezetes jövővel is bír.

A kőrisfaanyagokat, s a sétatot-készítéshez alkalmas cserjéket, belföldi kisebb iparosaink keresik, sőt a kőrisfa kivitelre is eléggé kedvelt anyag.

A vasarak javuló helyzetével lépést tart a bükk-faszén keresettsége, s bár itt valami különös árakra, a költséges termelés és még költségesebb vasuti szállítás miatt, nem számíthatni, mégis örvendetes a változás, mert ez anyagból igen sokat birunk, s bármi keveset adjunk is el bükkeseinkből, az jól segít erdeink költségeinek viseléséhez.

A kemény téli idő a tűzifa fogyasztást nagyban elősegítette, s ezért az ebbeli készletek lényegesen is megapadtak, több vidékről pedig ez anyag fokozódó keresletét jelentik; a hideg idő a gyengébb értékű készletek felhasználására jó hatással volt, s ezt még a jövő téli anyagok javára is ki fogja terjeszteni; figyelmeztetnünk kell itt azonban arra, hogy ez a tulságos termelésre senkit ne indítson.

A tölgy- és luczkéreg azon biztosabban értékesíthető erdőterményeink, melyek az utóbbi válságos évek alatt sem hagytak cserbe, s melyek az eddigi viszonyokhoz képest, eléggé biztosan számíthatnak ez évben is keletre, bár a luczkérget illetőleg tagadni nem lehet, hogy ez anyag kereslete, az által, hogy a felvidéki luczfenyvesek birtokosai, s nevezetesen Liptóban igen sokan, elcsábítva a kéreg kedvező ára által, nagy terjedelmű fiatal luczfenyves erdőket taroltattak le, s ez által a kéreg árát és keresletét túltermeléssel rontották; a minek hogy különösen rossz hatása nem lett, az egyedül annak tulajdonítható mert ez anyag árúforgalmát teljesen szilárd kezek szabályozzák.

Egyes piacokról a következő árakat jegyezhetjük fel:

Budapesten: Egy méter cser hasábf	4.6—5.1	frt.
Egy köbméter tölgy hasábf	3.8—4.25	"
" " bükk "	4.0—4.75	"
Szolnokon: Egy köbméter lúczfenyő deszka	19.2—23	"
Egy köbméter lúczfenyő lécz	17.30	"
" drb 15 m. h. lúczfenyő szálf		
34 cm. középátmérővel	9.04	"
Egy darab szarufa	0.90	"
1000 darab fenyőzsindely	6	"
Szegeden: Egy köbm. lúcz-, vagy jegenyefenyő deszka	17.4—21.2	"
1000 drb 47 cm. h. 8—9 cm. széles fenyőzsindely	5—6.5	"
Egy köbm. lúcz-, vagy jegenye- fenyőlécz	15.5	"
Egy méter cser-, vagy bükk hasábf		
95 cm. h. hasábokkal	3.25	"
Egy méter tölgy hasábf	2.50	"
Diósgyőrött: Egy m. bükkhasábf	2.34	"
Egy méter cserhasábf	2.10	"
" " tölgy "	2.10	"
100 darab bükkfazsindely	6.80	"
Egy köbméter bükk, gyertyán, nyár és fűz épület-, mű- és szerszámfa tövön:		
16—40 cm. alsó átmérőig	1.50—3	"
41—66 " " " "	2—3.6	"
66 " " átmérőn felül	2.3—4.5	"
Egy köbméter tölgy, éger, nyír, hárs épület-, mű- és szerszámfa tövön:		
16—26 cm. alsó átmérőig	4—6	"
27—53 " " " "	5—7	"
53 " " átmérőn felül	6—8	"
A kőris-, juhar-, szil- és fenyőfa ez utóbbiaknál 20 ⁰ / ₀ -al drágább.		

Miskolczon: Egy méter bükkhasábfa	2.60	frt.
Egy méter cserhasábfa . . .	2.34	"
" " tölgy " . . .	2.34	"
1000 darab bükkfazsindely . . .	7.40	"
100 " bükk-keréktalp . . .	6.5—7	"
Aradon: Egy m. cserhasábfa . . .	2.75—2.88	"
Egy méter bükk és szilhasábfa . . .	2.75	"
Egy méter tölgy hasábfa . . .	2.25	"

Különfélék.

(B.) A húsevő növényeknek nem jó a hús. Nem oly rég történt, hogy a húsevő növényekről a lapokban és folyóiratokban közölt tudósítások figyelmet keltettek, azon állítással, hogy a növények által felvett húsanyag azok természetes életszükségletének kielégítése végett kívánatlik, most azonban másként derül ki a dolog, mint a „N. Fr. Pr.“ egyik közleménye írja. Regel K. ugyanis összehasonlító kísérletek útján kideríteni igyekezett azt, hogy a rovarévő növények csakugyan táplálkoznak-e zsák-mányaik husából, s náluk ennél fogva a táplálék felvételére szolgáló szervek a levelek és nem főleg a gyökerek. E czélból több erőteljes Drosera növényt teljesen egyenlő viszonyok között nevelt s azok egyik felét aztán hús-táplálék adása mellett, másik felét pedig a nélkül tenyész-tette. A táplálékadás aként történt, hogy minden ujon képződött levélnek, a mint kibomlott, egy gombostü fejével egyenlő nagyságu húst adott, s ezt 8 nap mulva ismételte. Mig azonban a hússal nem táplált növények feltünő erőteljesebben nőttek mint a tápláltak, addig ez utóbbiak levelei fekete foltokat kaptak s részben egészen elszáradtak. Mindkét csoport hidegházban telettetett s mig a nem tápláltak majd mind megmaradtak, addig a tápláltak

tavaszzsal részint éppen nem, részint pedig kevésbé erőteljesen hajtottak ki.

A táplálék kedvezőtlen befolyása még abban is nyilvánkozott, hogy a nem tápláltak sokkal több magot termettek, mint azok, melyek húsetetést kaptak. Igaz, hogy az utóbbiak magva súlyosabb volt, de mivel Darwin csak ez utóbbi körülményt vette figyelembe, a mag kevesebb mennyiségét s a hússal tápláltak sinlését pedig mellőzte, a rovarfogó szerv jelentősége tévesen úgy tünt fel előtte, mintha az a növény táplálására szükséges lenne, holott, a mint a kísérletek mutatják, a rovarok megfogása és assimilatiója a növényeknek nemcsak hogy nem szükséges, hanem inkább ártalmas.

Nézetünk szerint ez mind helyes lehet, hanem a kérdés csak akkor lenne tisztázottabb, ha a kísérlet nem húsadással, hanem szintén rovarokkal történt volna!

(B.) **Franciaország és Európa más államainak erdőterületéről.** A francia „Bulletin de Statistique“ nevű lap újabb számainak egyike a következő érdekes adatokat tartalmazza. Franciaország összes 52,800.000 hektárnyi területéből 9,185.000 hektár, azaz 17 százalék erdővel van borítva. Két megyében (departement) az erdő százaléka 40; nyolczban 30—39; tizenhétben 20—29; negyvenkettőben 10—19; és tizennyolczban tizen alóli. Más európai tartományokkal összehasonlítva, Franciaország az erdő arányát az összes területhez véve, nyolczadik sorban áll. A legelső e tekintetben Orosz- és Finnország 40 százalékkal; a második Svédország és Norvégia 34-el; aztán jön Osztrák-Magyarország 29-el; Németország 26-al. A sorrend alján állanak Spanyolország, Belgium és Németalföld 7 százalékkal; Portugallia 5-el; Angolhon 4-el és Dánia 3-al; Egész Európának átlag aránya 29⁰/₀. A francia erdőségből 10⁰/₀ az államé; 22 megyék és községeké és 68 magánbirtokosoké.

Halálozások. Divald József m. k. pénzügyi tanácsos és egyesületünknek több éven át buzgó választmányi tagja m. é. decz. 31-én Selmeczen meghalt. Burkhardt Keresztély Henrik, hannoverai erdőigazgató és Németország legkiválóbb erdészeinek egyike, a „Säen u. Pflanzen“ híres mű szerzője, m. é. decz. 14-én meghalt. Béke hamvaikra.

S z a k k ö n y v e k.

A földadókataszter. Irta: Dobner Rudolf. Kiadta az Athenäum társaság. Ára 1 frt 80 kr, 8-ad r., 226 lap, 1879. E könyv egy égető napi kérdést, a kataszter kérdését tudományos és gyakorlati szempontból tárgyalja. Ismerteti bevezetékép a földbirtok és földbirtokos osztály helyzetét, a tényleg fennálló földadóprovisorium rendszerét, összehasonlítja ezt és az 1875. VII. trvezikk által elfogadott kataszteri rendszert egymás közt és az európai egyéb kataszteri rendszerekkel. Különösen kimerítően vannak benne ismertetve a most folyamatban lévő kataszteri műveletek és meg van benne jelölve az azok folytatásánál követendő irány. Ajánljuk e becses művet, mint a kataszteri ismeretek tárházát t. olvasóink figyelmébe.

A magyar lexicon 44—45. füzete megjelent. E mű egyes füzetei példányonként 30 krért külön is megszerezhetők. A megrendelés Rautmann Frigyes könyv-kiadóhivatalához intézendő.

Előfizetési felhívás

az

„ERDÉSZETI LAPOK“

1880. évi, vagy

tizenkilenczedik évfolyamára.

Munkásságunk multja ismét egy évvel szaporodott s mi újra azon időponthoz értünk, midőn lapunk t. közön-ségét előfizetés teljesítésére hívhatjuk fel.

Az „Erdészeti Lapok“ iránya s az erdőgazdaság minden ágára kiterjedő tartalma sokkal ismertebb, hogysem szükségünk lehetne a további támogatást más igé-rettel kérnünk, mint azzal, miszerint a kiadó Országos Erdészeti Egyesület és a szerkesztőség ezután is min-dent megteendnek arra, hogy a nem alárendelt számmal szaporodó szakközönség igénye minden irányban kielégítést nyerjen, s hogy az „Erdészeti Lapok“ olvasói az erdészeti közéletének s gazdasági és üzleti viszonyainak álla-potáról folytonosan hű és elfogulatlan tájékozást birhas-sanak.

Ez azon állandó igéret, melynek lelkiismeretes és minél pontosabb beváltására törekszünk s melynek zálo-gául szolgálhat lapunk multja is.

A magyar erdőgazdaság érdekeinek szolgálatára törekvő egyesületi működés és lapunknak munkássága természetszerű összefüggésben áll a földbirtokosok és erdészeti szakférfaikak ezéljaival, ugyanezért bátran hisz-szük, hogy érdekelt társaink támogatására, mint eddig, ugy ezután is kétely nélkül számíthatunk.

Az „Erdészeti Lapok“ havi füzetekben jelennek meg, legalább 3 $\frac{1}{2}$ —5 nyomtatott iven, szakbeli hirdetéseket is tartalmazó külön színes boríték alatt, rajzokkal vagy szükség szerint külön melléklettel. Előfizetési díj egy évre azok számára, kik az Országos Erdészeti-Egyesületnek nem tagjai 8 frt. Az egyesület azon alapító tagjainak, kik legalább 150 frtot alapítottak, ingyen jár; míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett ára csak 3 frt. Rendes tagoknak a 8 frt évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg. A ki eddig nem volt az egyesületnek tagja, de a lapokat mint olyan kívánná járattatni, kéretik e szándékát az összesen 8 frtot tevő tagsági- és lapdíjnak befizetése mellett, az egyesülethez intézendő levél útján kijelenteni.

Az előfizetések legcélszerűbben postautalvány által „Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztárához Budapestre“ (Hold-utcza, 21. szám, II. em.) intézendők.

Budapest, 1880. januárhó 18-án.

Az „Országos Erdészeti-Egyesület“,
mint kiadó.

Bedő Albert,
szerkesztő.

Az Országos Erdészeti-Egyesület pénztáránál teljesített befizetések.

(1879. december 15-től 1880. január 6-ig. *)

Befizetés.	frt.	Befizetés.	frt.
Aczél Lajos br, földb. .	8. ¹⁶	Csikszékhavasi javak igazgatósága .	8
Alberty Gusztáv, m. k. erdész	8	Coburg-hercegi erdészeti igazgatóság .	8
Bariczai erdőhivatal .	8	Dobesberger Alajos, erdőmester	8. ¹⁶
Bechine Ferencz, urad. erdész	4	Denk Adolf, m. k. erdőm. Diner S., fakereskedő .	8. ¹⁶ 8
Batyka János, okl. erd.	9. ³⁷	Demián Elek	8
Belházy Emil, m. kir. erdőrendező	25. ⁵	Dobsina város	8
Böhm Ferencz, főerd. .	3	Devecseri urad. főer- dészi hivatal	8
Bereczkó Manó főerd.	8	Dusaba Antal, urad. erdész	8
Baranyai Gáspár	8	Erdődy Ferencz gróf, földbirtokos	10. ¹⁹
Bodó Károly, erdőaka- demikus	8	Esztergomi főkapta- lani jószágigazgatóság .	3
Bartha Frigyes, erdész	5	Érdi ószeghi vinczel- lérképezde	8
Bachó János, m. kir. erdőgyakornok	8. ¹⁶	Erdélyi gazd. egylet .	8
Bydeskúthy Sándor, urad. jószágigazgató .	16. ²²	Eszterházy Miklós Móricz gróf, földb.	8 8
Bencze Gergely, m. k. erdőgyakornok	4. ¹⁶	Füzy Dénes, nyug. m. k. erdőmester	16. ²²
Bernárd József, m. k. erdész	8. ¹⁶	Forberger Pál, erd.	16. ²²
Balás Béla, erdész	8. ¹⁶	Fritsch Béla, m. k. erd. .	8. ¹⁶
Binder Gusztáv, m. k. erdész	2	Fikker Béla, m. k. erdőm.	8
Bidló Ignác	8. ¹⁶	Fekete Ferencz	8
Chászár Károly, erdész .	8. ¹⁶	Festetich Tasziló gróf, urad. jószágkormány- zósága	8
Ifj. Csaszakóczy Mih., m. k. pénzt. ellenőr	16. ²²		
Csikszeredai felső népiskola	16. ²²		

*) Az 1879. évi decz. 1—15-ig teljesített tagsági befizetések az „Erd. Lapok“ m. é. XII. füzetében kiadott és az 1879. évi összes tagsági befizetéseket tartalmazó névszerinti kimutatásba lettek felvéve.

A titkári hivatal.

Befizetés.	frt.	Befizetés.	frt.
Fuchs János, m. k. erdőgyakornok . . .	2. ⁶²	Kassai gazd. tanintézet	8
Fugérth Károly, főerd.	8	Laczkovics Győző, m. k. erdővéd . . .	12. ¹⁹
Felsőbánya város . . .	4	Luczenbacher Pál, földbirtokos . . .	8
Galló József, m. k. erd.	8. ¹⁶	Lamp Károly . . .	19. ²²
Gáspár Béla m. k. erd. . .	8. ¹⁶	Leschner Ferencz, m. k. erdőgyak. . . .	8
Grill Károly, könyvke- reskedő	16	Lipthay Ferencz, m. k. honvédezedes . . .	8
Girsik János, m. kir. jószágigazgató . . .	8	Mess Alajos, erdész . .	8. ¹⁶
Herczog Gyula	8	Molnár Károly, erdész .	24. ²⁵
Hofmann Antal, nyug. m. k. közal. erdőmest.	20. ²²	Michelbach János, m. k. erdész	8. ¹⁶
Haasz Adolf, kéregker.	5	Maltsek Gusztáv, m. k. jószágigazgató . . .	8
Hub Rezső, főerdész . .	8	Michnyay Albert . . .	5
Horváth Sándor, m. k. fogalm. erdőgyakorn. .	11. ⁸⁸	Magyar-óvári gazd. akadémia	8
Herger János, m. k. főerdőmester	3	Molitor Ágost, m. k. kat. erdőb. felügyelő .	4. ⁵
Haynald Lajos, érsek- bíbornok	3	Maderspach Viktor, földbirtokos	1. ⁷
Hideghéthy Antal, földbirtokos	8	Meiszner István, erd.	4
Joász Alajos, m. k. erd.	8. ¹⁶	Nádassy Kálmán, földb.	8. ¹⁶
Illés Nándor, urad. erdőfelügyelő	49. ⁴⁶	Nagy György, országgy. képviselő	21. ²⁵
Kutrovác Károly, főerdész	8. ¹⁶	Neumann Antal, erd.	16. ²²
Kovács Géza, m. k. erd.	20	Németújvári főerdő- hivatal	16. ²²
Krivány János, árva- széki levéltárnok . . .	8	Novák József	5
Kozinszky Alajos, főerd.	8	Neuschlosz Emil, fa- kereskedő	8
Kecskemét sz. k. város	1. ³⁵	Nyavaládim. k. köza. erdőhivatal	8
Kallina Károly, m. k. erdőmester	3. ¹²	Nagy Gyula, m. k. er- dőszámvivő	8
Kabina János, m. kir. kat. erdőb. felügyelő .	0. ³³	Ohmeyer János, m. k. erdész	8. ¹⁶
Karácsony Guidó gr., földbirtokos	8	Orelt Frigyes, vár. erd.	8. ¹⁶
Kecskemétvidéki gazd. egylet	4	Pécs sz. k. város . . .	25

	Befizetés.	frt.		Befizetés.	frt.
Prónay Aurél báró, m. k. erdész	8.	16	T. Szabó Sándor, m. k. kat. erdőbecslő	1	
Pilis-maróthi m. k. köza. erdőhivatal	8.	16	Schmidl Rezső, fa- és kéregkereskedő	5.	50
Pethő Lajos, erdész	1		Schusselka Gusztáv, üveggyáros	8	
Piller Lálmán, földb.	8		Selmeczi akad. ifj. kör	8	
Padragi m. k. köza. erdőgondnokság	8		Teleky Domokos gr., földbirtokos	24.	25
Rosenkopf Jenő, v. erdőmester	8.	16	Tauber Manó, faker.	24.	25
Radvánszky Géza br. földbirtokos	10.	16	Trauer Gusztáv, m. k. erdész	8.	16
Rowland Vilmos, főer- dőmester	8.	16	Török Gábor, gazd. tanint. tanársegéd	8.	21
Reich Adolf, fakeresk.	8		Török Pál, v. erdőm.	8.	21
Rozgonyi Nándor, urad. erdész	5		Tomcsányi Gusztáv, m. k. erdőgyak.	3	
Roxer Vilmos, m. k. kat. erdőb. felügyelő	11.	25	Tanos Pál, főerd.	4.	5
Selmeczi kaszinó	8.	16	Ujsághy Zsigmond, m. k. kat. erdőbecslő	8	
Stróbel Lajos, erdőm.	8.	16	Voelker Frigyes, m. k. erd. pénztárnok	8.	16
Sporzon Pál, m. kir. akad. tanár	8.	16	Vadászfy Jenő, m. k. köza. faraktárgondnok	2.	31
Szentpály Kázmér, erdészjelölt	8.	16	Végh Samu	8	
Sümegh Vilmos, m. kir. erdész	16.	22	Vág-sellyei m. k. köza. erdőhivatal	8	
Stern Jakab, fakeresk.	10		Vasvárszombat- helyi székeskáptalan	8	
Suha Rezső, v. erdőm.	8		Vuk M. és fiai	8	
Szabadka város	3		Wieser Alajos, m. k. főerdész	8.	16
Sopron város	3		Weisz Gyula, m. k. erdőgy.	4.	16
Simon Vincze, prép.	3		Öz v. Wagner Károlyné	15.	75
Simontornyai erdő- hivatal	8		Wagner Vilmos, m. k. bányatanácsos	13.	50
Sztokosa Géza, m. k. erdőgyakornok	6.	93	Wikl Antal, m. k. kat. erdőbecslő	26.	25
Seide Gyula, m. k. kat. erdőbecslő	3.	12	Witt Károly, körerdesz	1.	33
Schwób Sándor, m. k. erdész	2		Zubcsek Mihály, prim. urad. főpénztárnok	8	
Szabó Adolf, kat. felügy.	20				

Hirdető-melléklet az „Erdészeti Lapok“ 1880. évi I. füzetéhez.

Tüzifa eladás.

8553. sz. A szomolnoki m. kir. erdőhivatalhoz tartozó óvizi és szomolnoki pagonyokban tiz éven át évenként 58.000 ürköbméter fenyő-, bükk- és tölgy tüzi- és szénfa tövön az erdőben írásbeli ajánlatok útján folyó évi februárhó 26-ig fog eladatni.

A bánatpénzzel ellátott ajánlatok a kitett határnap déli 12 (tizenkét) óráig a szomolnoki m. kir. erdőhivatalnál benyújtandók és határozottan kiteendő, hogy az ajánlattevő az árverés s szerződési feltételeket ismeri s azoknak magát feltétlenül aláveti.

A feltételek az alulírt m. kir. jószágigazgatóságnál és a szomolnoki m. kir. erdőhivatalnál megtekinthetők.

Besztercebányán, 1880. évi januárhó 4-én.

M. kir. jószágigazgatóság.

(Utánnymat nem díjaztatik.)

P á l y á z a t.

3101. sz. Az alulírt hivatal kerületében egy II-od, illetőleg előléptetés útján egy III-ad osztályu m. kir. erdőgyakornoki állomás jutván üresedésbe, ennek betöltésére ezenel pályázat nyittatik.

A II-od osztályu állomás 450, a III-ad osztályu pedig 360 frt évi segélydíjjal van egybekötve.

Kellékek : a selmeczbányai vagy hasonrangu erdőakadémia végzése, a magyar nyelvnek szóban és írásban való birása, és a II-od osztályu állomás elnyeréséhez azonfelül az erdészeti államvizsgának letétele.

A kellően felszerelt folyamodványok az alulírt hivatalhoz bezárólag 1880. évi januárhó utolsó napjáig beküldendők.

Ungvártt, 1879. évi decemberhó 16.

M. kir. főerdőhivatal.

P á l y á z a t o k.

7518. sz. Az alulirt m. kir. jószágigazgatóság kerületében egy III-ad osztályu, évi 360 frtnyi segélydíjjal járó erdőgyakornoki állomás betöltendő.

Ennek folytán felhivatnak ezen állomásért folyamodók, mi szerint valamely felsőbb erdészeti tanintézetnek sikeres bevégzéséről szóló bizonyítvánnyal, életkorukat kimutató, valamint a magyar nyelvnek tökéletes birását tanusító okmányokkal felszerelt kérvényeiket, 1880-ik évi januárhó 31-ig ezen jószágigazgatóságnál nyujtsák be.

Pécskán, 1879. évi december 20-án.

Az aradi m. kir. jószágigazgatóság.

3113. sz. Alulirt hivatal kerületében üresedésbe jött egy II-od és egy III-ad osztályu erdővédi, nemkülönbén egy erdő-suhanczi, és illetőleg előléptetés esetén három erdő-suhanczi állomás.

A II-od osztályu erdővédi állomással 250 frt, a III-ad osztályuval 200 frt, az erdő-suhanczival 180 frt évi fizetés, valamennyivel szabad lakás, vagy ennek hiányában a szabályszerű lakpénz, az erdővédi állomással ezenfelül évi 27 ürméter bükkhasáb tűzifailletmény és 2 kat. hold terményföld használata van összekötve.

Ezen állomásokra pályázhat mindenki, a ki erős és egészséges testalkattal bir, még a 40-ik életévet el nem érte, a magyar és ezenfelül valamely szláv nyelvet szóban és írásban bir, és a négy számvitelben jártas. Az erdővédi állomás elnyeréséhez továbbá feltétlenül szükséges, hogy pályázó az erdőőri szakvizsgát sikerrel letette legyen.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy kellően okmányolt folyamodványaikat a jövő 1880. évi januárhó végeig ezen hivatalhoz beküldjék.

Ungvártt, 1879. évi december 16-án.

M. kir. főerdőhivatal.